लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

बढैयाताल गाउँपालिका, बर्दिया

आर्थिक वर्ष २०८०/८१

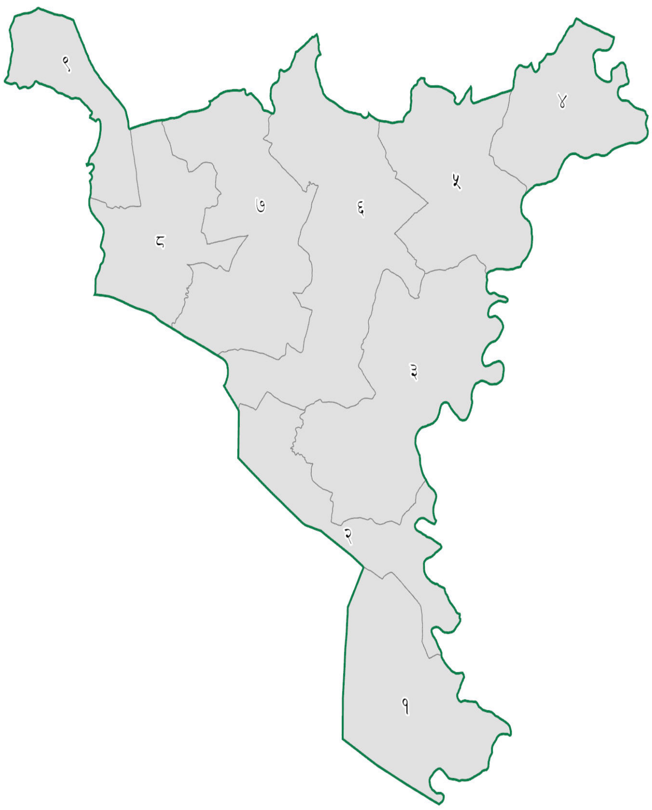

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

बढैयाताल गाउँपालिका, बर्दिया

आर्थिक वर्ष २०८०/८१

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

दूरदृष्टि
(VISION)

जवाफदेहिता, पारदर्शिता र निष्ठा प्रवर्द्धन गर्ने विश्वसनीय सार्वजनिक संस्था

(Be A Credible Public Institution in Promoting Accountability, Transparency and Integrity)

गन्तव्य
(MISSION)

राष्ट्रलाई स्वतन्त्र एवं गुणस्तरीय लेखापरीक्षण सेवा प्रदान गर्ने

(Provide independent and Quality Audit Service to the Nation)

मूल्य मान्यता
(CORE VALUES)

स्वतन्त्रता	*(Independence)*
निष्ठा	*(Integrity)*
पारदर्शिता	*(Transparency)*
जवाफदेहिता	*(Accountability)*
व्यावसायिकता	*(Professionalism)*

महालेखापरीक्षकको भनाइ

नेपालको संविधानको धारा २४१ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको लेखा कानुन बमोजिम नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्यसमेतको विचार गरी महालेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण हुने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा २ मा महालेखापरीक्षकले प्रत्येक स्थानीय तहको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी अलग अलग लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्न सक्ने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण गर्दा लेखापरीक्षण ऐन, २०७५, नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, लेखापरीक्षण मार्गदर्शन, स्थानीय तह लेखापरीक्षण निर्देशिका, महालेखापरीक्षकको वार्षिक लेखापरीक्षण योजना र स्थानीय तहसँग सम्बन्धित ऐन, नियमलाई आधार लिइएको छ। सोहीबमोजिम स्थानीय तहको २०८०।८१ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्दा देखिएका बेहोरा उल्लेख गरी प्रारम्भिक प्रतिवेदन जारी गरिएकोमा सो उपर प्राप्त प्रतिक्रियासमेत सम्बोधन गरी राय सहितको प्रतिवेदन जारी गरिएको छ।

वित्तीय विवरणको शुद्धता, प्रचलित कानुनको परिपालना, राजस्व प्रक्षेपण तथा बजेट निर्माण, योजना तर्जुमा एवं कार्यक्रम कार्यान्वयन, खरिद व्यवस्थापन तथा विकास निर्माण, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, आन्तरिक आय परिचालन, जनशक्ति व्यवस्थापन, जिम्मेवारी एवं जवाफदेहितालगायतका विषयहरूको अध्ययन, विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन गर्नुका साथै स्रोत साधनको प्राप्ति, उपयोग एवं परिचालन सन्दर्भमा मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिता समेतलाई दृष्टिगत गर्दै कार्यान्वयनयोग्य सुझाव प्रदान गरी सुशासन कायम गर्न सहयोग गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

सबै स्थानीय तहको स्थलगतरूपमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी लेखापरीक्षणको क्रममा देखिएका बेहोरा उपर स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा जिम्मेवार कर्मचारीहरूसँग छलफलसमेत गरिएको छ।

यस वर्ष सामान्यतया स्थानीय तहमा कार्यसम्पादनका लागि आवश्यक कानुन निर्माण पूर्ण रूपमा नभएको, विद्यमान कानुनको पूर्ण परिपालना हुन नसकेको, बजेट अनुशासन कमजोर रहेको, आन्तरिक आय न्यून रहेको, करदाताको अभिलेख व्यवस्थित नभएको, आन्तरिक आयलाई व्यवस्थित गर्न नसकिएको, प्रशासनिक खर्चमा वृद्धि हुँदै गएको, योजनालाई खण्डीकृत गरी कार्य गर्ने गरेको, वर्षान्तको खर्च उच्च रहेको, आयोजनाको प्राथमिकीकरण गरेर बजेट विनियोजन नभएको, निर्माणको सुनिश्चितता नभएका आयोजनाहरूको समेत विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरिएको, जटिल प्रकृतिका कार्यहरूसमेत उपभोक्ता समितिबाट गराएको, जनशक्ति व्यवस्थापन हुन नसक्दा सेवा प्रवाह प्रभावकारी हुन नसकेको, स्वीकृत दरबन्दी बेगरका कर्मचारीसमेत करारमा नियुक्ति गरेको, सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख तथा संरक्षण र उपयोग प्रभावकारी रूपमा हुन नसकेकोले आन्तरिक नियन्त्रण र लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन एवं बेरुजु फर्स्यौटमा सुधार गर्नुपर्ने लगायतका बेहोरा देखिएका छन्।

लेखापरीक्षणबाट उल्लेख गरेका बेहोराको समयमा नै फर्स्यौट तथा सुझावहरूको कार्यान्वयनबाट वित्तीय अनुशासनमा अपेक्षित सुधार गरेर स्थानीयतहबाट हुने विकास निर्माण तथा समग्र कार्यसम्पादन र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

अन्तमा, स्थानीय तहको लेखापरीक्षणमा सहयोग पुऱ्याउने पदाधिकारी तथा कर्मचारी लगायत सबै सरोकारवाला प्रति आभार व्यक्त गर्दछु। साथै लेखापरीक्षण कार्यमा संलग्न कर्मचारीहरूमा समेत विशेष धन्यवाद व्यक्त गर्दछु।

(तोयम राया)
महालेखापरीक्षक

२०८२ वैशाख

प.सं.:2081/82 मिति : २०८२-२-९

च.न.:FAR/2080-81/LOC/562

विषयः लेखापरीक्षण प्रतिवेदन।

श्री अध्यक्षज्यू,
बढैयाताल गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय,
बर्दिया।

कैफियत सहितको राय

हामीले यस गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन, बजेट तुलनात्मक विवरण, स्थानीय संचित कोषको बार्षिक आर्थिक विवरण र त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरू समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण गरी रायसहितको प्रतिवेदन पेस गरेका छौँ।

हाम्रो रायमा, यस प्रतिवेदनको कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार खण्डमा उल्लेख भएका विषयले पार्ने असर बाहेक पेश भएको आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन, बजेट तुलनात्मक विवरण, स्थानीय संचित कोषको बार्षिक आर्थिक विवरण र त्यससँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरू समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणले नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (नगदमा आधारित) र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ लगायत सम्वन्धित प्रचलित कानुन बमोजिम सारभूतरूपमा सही तथा यथार्थ अवस्था चित्रण गर्दछ ।

कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार

१. गाउँपालिकाको आर्थिक कार्यप्रणालीको लेखाङ्कन गर्न स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) प्रयोगमा रहेको छ ।पालिकाले पेश गरेको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत बार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७०) मा अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरणबाट प्राप्त भएको सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणको रु. २१ करोड २४ लाख ३६ हजार, पर्यटन पुर्वाधार विकास कार्यक्रमको रू २ करोड ५८ लाख ८५ हजार र स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रमको रु. ४३ लाख ६८ हजार समेत गरी रु.२४ करोड २६ लाख ८९ हजार समावेश गरेको छैन ।

२. गाउँपालिकाको रू १ अर्व ७३ करोड ३१ लाख २८ हजारको लेखापरीक्षण गरिएकोमा रू ९० लाख १८ हजार बेरुजू देखिएको छ । सो सम्बन्धमा कुनै प्रतिक्रिया प्राप्त नभएकोमा बाँकी बेरुजु असुल गर्नुपर्ने रू ३२ लाख ४४ हजार, प्रमाण कागजात पेस गर्नुपर्ने रू. ३१ लाख १२ हजार, नियमित गर्नुपर्ने रु. २३ लाख ५४ हजार र पेस्की बाँकी रु. ३ लाख ८ हजार रहेको छ । गत वर्षसम्म रु. ४९ करोड ८८ लाख ४२ हजार बेरुजू बाँकी रहेकोमा यस बर्ष सम्परीक्षणबाट रू ६ करोड २० लाख ७ हजार लगत कट्टा भई हालसम्मको अद्यावधिक बेरुजू रु. ४४ करोड ५८ लाख ५३ हजार रहेको छ । बेरुजु वर्गीकरण, अद्यावधिक बेरुजु स्थिति र बेरुजु सम्परीक्षणको बेहोरा यसैसाथ संलग्न छ ।

३. लेखापरीक्षण कार्य नेपालको संविधान, लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मान, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुनबमोजिम गरिएको छ । एकीकृत वित्तीय विवरण तयार गर्ने गाउँपालिकासँग हामी स्वतन्त्र छौं । त्यसका लागि स्वीकृत आचारसंहिताअनुसार हामीले काम गरेका छौँ । लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त भएका आधार र प्रमाणहरू राय व्यक्त गर्न पर्याप्त र उपयुक्त छन् भन्नेमा विश्वस्त छौं ।

अन्य बेहोरा

यो गाउँपालिकाको लेखापरीक्षणबाट स्रोत र साधनको प्राप्तिको प्रक्षेपण यथार्थपरक नभएको, लक्ष्यअनुसार असुली नभएको, कर्मचारीको दरबन्दी अनुसार स्थायी पदपूर्ति नभएका कारण विकास निर्माण र सेवा प्रवाहमा असर परेको, अनुदानको पर्याप्त अनुगमन नभएको, वितरणमुखी कार्यक्रम सञ्चालन गरेको, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कमजोर रहेको लगायतका बेहोरा यस लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा औंल्याइएको छ ।

वित्तीय विवरण उपर व्यवस्थापनको जिम्मेवारी

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ तथा अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम वित्तीय जिम्मेवारी र जवाफदेहिता जिम्मेवार व्यक्तिमा रहेको हुन्छ । त्यसैगरी नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भई महालेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट लागु भएको नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (नगदमा आधारित) बमोजिम आर्थिक कारोवारको सही र यथार्थ अवस्था चित्रण हुने गरी वित्तीय विवरण तयार गर्ने तथा जालसाजी वा त्रुटीका कारण वित्तीय विवरण सारभूतरूपमा गलत आँकडा रहित बन्ने गरी आवश्यक आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली लागू गर्ने जिम्मेवारी गाउँपालिका व्यवस्थापनमा रहेको छ । गाउँ कार्यपालिका, गाउँपालिका अध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वित्तीय प्रतिवेदन प्रक्रियाको अनुगमनका लागि जिम्मेवार रहेका छन् ।

वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण उपर लेखापरीक्षकको जिम्मेवारी

वित्तीय विवरण समग्रमा जालसाजी वा त्रुटिका कारण सारभूत रूपमा गलत आँकडारहित रहेको छ भनी यथोचित आश्वस्तता प्राप्त गरी रायसहितको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो। लेखापरीक्षणमा यथोचित आश्वस्तताले उच्च स्तरको आश्वस्तता प्रदान गरेको हुन्छ। लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मान, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुनबमोजिम लेखापरीक्षण कार्यसम्पादन गरिएको छ। यसरी लेखापरीक्षण गरिएको अवस्थामा समेत आन्तरिक नियन्त्रण र वित्तीय प्रतिवेदनको प्रकृति, लेखापरीक्षणका विधि तथा लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न लागेको समय जस्ता लेखापरीक्षणका अन्तर्निहित सीमाहरूका कारण वित्तीय विवरण वा आर्थिक कारोबारमा भएका सबै प्रकारका

जालसाजी वा त्रुटि पत्ता लाग्न सक्ने निश्चितता हुँदैन। वित्तीय विवरणका उपयोगकर्ताले सामान्यतया गर्ने आर्थिक निर्णयमा फरक पार्ने अवस्था देखिएका जालसाजी वा त्रुटिका एक वा समग्र सूचनालाई सारभूतरूपमा गलत आँकडा मानिएको छ ।

(नारायण एम.सी.)

नायब महालेखापरीक्षक

चालु वर्षको बेरुजु

बेरुजु वर्गीकरण

प्रारम्भिक बेरुजु			प्रतिक्रियाबाट फछ्र्यौट			प्रतिक्रियाबाट थप बेरुजु रकम	बाँकी बेरुजु			बेरुजु						
										असुल गर्नु पर्ने	नियमित गर्नुपर्ने					पेस्की
दफा संख्या		रकम	दफा संख्या		रकम		दफा संख्या		रकम	असुल गर्नु पर्ने	अनियमित भएको	प्रमाण कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा	पेस्की
सैद्धान्तिक	लगती		सैद्धान्तिक	लगती			सैद्धान्तिक	लगती								
६२	३९	९०,१७,७१४	०	०	०	०	६२	३९	९०,१७,७१४	३२,४४,०७५	२३,५३,९८२	३१,११,७१०	०	०	५४,६५,६९२	३,०७,९४७

अद्यावधिक बेरुजू स्थिति

जिल्ला	गत वर्ष सम्मको बाँकी	समायोजन	यो वर्ष फस्यौंट	बाँकी बेरुजु	यो वर्ष सम्परीक्षणबाट कायम बेरुजु	यो वर्षको बेरुजु	कुल बेरुजु बाँकी
बर्दिया	४९,८८,४२,०००	०	६,२०,०६,७७०	४३,६८,३५,२३०	०	९०,१७,७१४	४४,५८,५२,९४४

बेरुजु सम्परीक्षणको विवरण

क्र.सं	आर्थिक वर्ष	बेरुजुको दफा	बेरुजुको व्यहोरा	सम्परीक्षण भएको रकम
१	२०७८/७९	५९	पदाधिकारीको दोहोरो सुविधा	१८,१००
२	२०७८/७९	६२	नर्म्स भन्दा वढी भुक्तानी	२५,६७०
३	२०७४।७५	३४	सामाजिक सुरक्षा भत्ता पेस्की फछ्र्यौट	६,१९,६३,०००
			जम्मा	६,२०,०६,७७०

लेखापरीक्षण बक्यौताको विवरण

कार्यालय कोड	कार्यालयको नाम

विगतको लेखापरीक्षण बक्यौता नरहेको	

(८०५५८५०२३०० - बढैयाताल गाउँपालिका, बर्दिया)

परिचय

१

(क) कार्यालय परिचय :-स्थानीय शासन पद्धतिलाई सुदृढ गरी स्थानीय तहमा विधायिकी, कार्यकारिणी र न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गर्दै स्थानीय सरकारको सञ्चालन गर्ने उद्देश्यले यस पालिकाको स्थापना भएको हो । स्थानीय सरकारले सञ्चालन गर्ने कार्यमा सहकारिता, सह–अस्तित्व र समन्वयलाई प्रवर्द्धन गर्नु र स्थानीय सरकारका काममा जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी नागरिकलाई गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नु पालिकाको उद्देश्य रहेको छ । यस गाउँपालिका अन्तर्गत ९ वडा र ११५.१९ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफल रहेको छ ।

(ख) लेखापरीक्षणको उद्देश्य :- लेखापरीक्षण गरिने निकायको वित्तीय विवरण तथा कारोबारको परीक्षण गरी उचित आश्वस्तता (Reasonable Assurance) प्रदान गर्नु वित्तीय लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो । यस कार्यालयको आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को सबै प्रकारका आर्थिक कारोबारको परीक्षण एवं प्रचलित कानुनको परिपालनाको मूल्याङ्कन गरी प्रतिवेदन गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ ।

(ग) लेखापरीक्षणको क्षेत्र र अवधि :- यस कार्यालयको विनियोजन, राजस्व, धरौटी, कोष तथा अन्य आय-व्यय, मौज्दात हिसाब, आर्थिक व्यवस्थापन, कार्यक्रम सञ्चालन, जिन्सी व्यवस्थापन, जनशक्ति व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाह लगायत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा सञ्चालित क्रियाकलापलाई लेखापरीक्षण क्षेत्रमा समावेश गरिएको छ । स्थलगत लेखापरीक्षणको अवधि २०८१ ।०५।१७ देखि २०८१ ।०५।१९ सम्म रहेको छ ।

(घ) लेखापरीक्षण विधि :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा कार्यालयले स्वीकृत गरेको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजनाका आधारमा निकायको आन्तरिक नियन्त्रणको परीक्षण तथा विश्लेषणात्मक र विस्तृत परीक्षण विधि अवलम्वनबाट लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । लेखापरीक्षण गर्दा देखिएका व्यहोरा सम्बन्धमा कार्यालय प्रमुख तथा लेखा प्रमुख लगायतका पदाधिकारीहरूसँग छलफल सम्पन्न गरी कायम भएका व्यहोराहरू यस प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ ।

(ङ) लेखापरीक्षणको सीमा :- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड, २०७७ तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले नेपाल लेखापरीक्षण व्यवस्थापन प्रणाली (NAMS) अवलम्बन गरी स्वीकृत भएको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजना, लेखापरीक्षण गरिएको निकायबाट पेश भएका लेखा एवं सोसँग सम्बन्धित कागजात, विवरण, लिखित प्रतिनिधित्व पत्र, लेखापरीक्षण अनुबन्ध पत्र समेतको आधारमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । आम्दानी तथा खर्चलाई नतिजासँग तुलना गरी विश्लेषण गर्नका लागि पर्याप्त भौतिक एवं स्थलगत अवलोकन गर्न भौगोलिक कठिनाइ, समय सीमा, स्रोतको उपलब्धता, प्रमाणको प्रकृति तथा पहुँच जस्ता अन्तर्निहित जोखिमहरु सीमाको रुपमा रहेका छन् । सारभूत रूपमा उल्लेखनीय नदेखिएका व्यहोरालाई प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छैन ।

(च) आर्थिक कारोबारको स्थिति :- कार्यालयको आय-व्ययतर्फ रू १,७३,३१,२८,०००.०० को लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ । सो को विस्तृत विवरण अनुसूची -१ मा संलग्न छ ।

(छ) लेखापरीक्षणको क्रममा असुली :- लेखापरीक्षणको क्रममा निम्नानुसारको रु. ३०,८३० असुल भइ दाखिला प्रमाण पेश भएको छ ।

सि.नं	बिवरण	रकम रु.
१	शिक्षक तवल बढी निकासा	२७८३०
२	कर कट्टी गरी दाखिला	३०००

लेखापरीक्षणबाट देखिएका व्यहोराहरु

२ **वित्तीय प्रतिवेदन**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को नियम ७२ मा नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिमको आय र व्ययको वर्गीकरण तथा खर्च शीर्षक सम्बन्धी व्यवस्था अवलम्बन गर्नुपर्ने तथा नियम ७६(२) मा महालेखा परीक्षकबाट स्वीकृत भए बमोजिमको ढाँचामा लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । पालिकाले २०७६।२।१९ मा महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत भएको सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (NPSAS) अनुसार लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्नुपर्दछ । पालिकाले उपलव्ध गराएको स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०-०१) सम्बन्धमा निम्नअनुसार देखिएको छः

प्राप्ति र भुक्तानीको एकिकृत वार्षिक प्रतिवेदन (बजेट र गैरबजेट निकाय)								
क्र.स./ आर्थिक सङ्केत	विवरण	टिप्पणी नं	चालु आ.ब.को कारोबार			गत आ.ब. को कारोबार		
			नगद	तेस्रोपक्ष भुक्तानी (सोझै भुक्तानी)	जम्मा	नगद	तेस्रोपक्ष भुक्तानी (सोझै भुक्तानी)	जम्मा
	राजस्व, अनुदान र अन्य प्राप्ति							
११०००	कर		१२,९२,१४,१७४.६७	०	१२,९२,१४,१७४.६७	८,४३,५१,११४.६५	०	८,४३,५१,१
१३०००	अनुदान		४४,०६,८७,७९५.८१	०	४४,०६,८७,७९५.८१	५०,७२,६०,९८१.६९	०	५०,७२,६०,
१४०००	अन्य राजस्व		२,१८,५६,४६३.०१	०	२,१८,५६,४६३.०१	२,३०,६०,२२४.३४	०	२,३०,६०,
१५०००	विविधप्राप्ति		१,६१,८१०.००	०	१,६१,८१०.००	३,४९,३७४.००	०	३,४९,३७४.
क	**कुल जम्मा प्राप्ति**		५९,१९,२०,२४३.४९		५९,१९,२०,२४३.४९	६१,५०,२१,६९४.६८		६१,५०,२१,
३	चालु		३८,०३,४३,९९४.४३	०	३८,०३,४३,९९४.४३	४१,२४,२१,५७३.७९	०	४१,२४,२१,
२१०००	पारिश्रमिक / सुविधा		२५,५८,२९,४१२.८१	०	२५,५८,२९,४१२.८१	२७,१७,४७,९२६.४२	०	२७,१७,४७,
२२०००	मालसामान तथा सेवाको उपयोग		११,६२,०४,९३८.४०	०	११,६२,०४,९३८.४०	९,६८,२७,२२६.४५	०	९,६८,२७,
२५०००	सहायता (Subsidy)		१९,०००.००	०	१९,०००.००	१,५९,२५,४९१.००	०	१,५९,२५,
२६०००	अनुदान		०	०	०	१,२३,१८,२५३.९२	०	१,२३,१८,
२७०००	सामाजिक सुरक्षा		६५,५४,७४३.२२	०	६५,५४,७४३.२२	१,३४,६३,२७६.००	०	१,३४,६३,
२८०००	अन्यखर्च		१७,३५,९००.००	०	१७,३५,९००.००	२१,३९,४००.००	०	२१,३९,४०
४	पूंजीगत		२५,४७,६०,६१८.२३	०	२५,४७,६०,६१८.२३	२४,१६,२१,४३९.१४	०	२४,१६,२१,
३१११०	भवन तथा संरचना		१,४२,६४,०२९.८५	०	१,४२,६४,०२९.८५	६,५४,७१,०९२.००	०	६,५४,७१,
३११२०	सवारीसाधन, मेशिनरी औजार, फर्निचर्स तथा फिक्चर्स		४७,३५,७१३.००	०	४७,३५,७१३.००	९८,७५,१८२.००	०	९८,७५,१८

३११३०	अन्य पूँजीगत खर्च		४९,३३४.००	०	४९,३३४.००	०	०	०
३११५०	सार्वजनिक निर्माण		२३,४५,१३,०८३.३८	०	२३,४५,१३,०८३.३८	१६,६२,७५,१६५.१४	०	१६,६२,७५,
३११६०	निर्मित संरचनाको सुधार खर्च		११,९८,४५८.००	०	११,९८,४५८.००	०	०	०
ख)	**कुल जम्मा भुक्तानी**		६३,५१,०४,६१२.६६		६३,५१,०४,६१२.६६	६५,४०,४३,०१२.९३		६५,४०,४३,
ग)	**बचत /कमी (ग = क-ख)**		(४,३१,८४,३६९.१७)		(४,३१,८४,३६९.१७)	(३,९०,२१,३१८.२५)		(३,९०,२१,३
घ)	**धरौटी, आकस्मिक कोष लगायतका अन्य कोषको मौज्दातको थप/घट** (+/-)		४९,३३,७४५.७०		४९,३३,७४५.७०	(१,०६,५३९.१२)		(१,०६,५३९.
ङ)	**यसआ.ब.को नगद तथा बैंक मौज्दात (बचत /(कमी)) (ङ = ग+घ)**		(३,८२,५०,६२३.४७)		(३,८२,५०,६२३.४७)	(३,९१,२७,८५७.३७)		(३,९१,२७,८
च)	**गतआ.व.को नगद तथा बैंक मौज्दात**		१०,६५,७०,५२२.४२		१०,६५,७०,५२२.४२	१४,५६,९८,३७९.७९		१४,५६,९८,
ज)	**आ.व.अन्तको बाँकी नगद तथा बैंक मौज्दात (ज= ङ+च+छ)**		६,८३,१९,८९८.९५		६,८३,१९,८९८.९५	१०,६५,७०,५२२.४२		१०,६५,७०,

३ **वित्तीय विवरणको यथार्थता**

पालिकाको आर्थिक कार्यप्रणालीको लेखाङ्कन गर्न स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) प्रयोगमा रहेको छ ।पालिकाले आर्थिक कारोवार लेखा राख्दा सुत्रको प्रयोग गरी सम्पूर्ण आर्थिक कारोवार गर्नुपर्दछ भने सोही प्रणालीबाट स्थानीय तहको वित्तीय विवरण स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७०-०१) तयार गर्नुपर्छ ।तर पालिकाले सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणको रु. २१,२४,३६,०००, स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रमको रु ४३,६८,००५.९० पर्यटन पूर्वाधार विकास आयोजनाको रु २,५८,८५,२०९ गरी कुल रु २४,२६,८९,२१५ सुत्रमा लेखा राखेको छैन । तसर्थ पालिकामा हुने सवै आर्थिक कारोबार सुत्र मार्फत हुने र सबै कारोबार वित्तीय विवरणमा सहि तरिकाले समावेश हुने व्यवस्था गरी वित्तीय प्रतिवेदनलाई यथार्थ चित्रण गर्न सक्ने बनाइनुपर्दछ ।

४ **फरक हिसाव**

पालिकाले सुत्रबाट तयार गरेको स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७०) ले सबै कारोबार नसमेटेको कारण लेखापरीक्षणका क्रममा पालिकाबाट भएका सबै कारोबार समेटिने गरी एकीकृत आर्थिक विवरण तयार गर्न लगाइएकोमा उक्त दुई विवरणमा देहाय अनुसार यस वर्षको प्राप्ति रु. २५,५५,३७,०९२ यस वर्षको भुक्तानी रु.२५,०५,६५,९४४ र बैङ्क मौज्दात रु. ३७,४०२ ले फरक परेको छ । सुत्रमा पालिकाको सम्पूर्ण आर्थिक कारोबारहरु समाविष्ट गरी म.ले.प.फा.नं.२७० ले पालिकाको समष्टिगत आर्थिक कारोबारको यथार्थ अवस्था चित्रण गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

विवरण	गतवर्षको जिम्मेवारी	यसवर्षको प्राप्ति (आय)	यसवर्षको भुक्तानी (व्यय)	बैङ्क मौज्दात
सुत्र अनुसारको वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७०)	१०,६५,७०,५२२.४२	५९,१९,२०,२४३	६३,५१,०४,६१२	६,८३,१९,८९८
एकीकृत आर्थिक विवरण अनुसार	१०,६५,७०,५२२.४२	८४,७४,५७,३३५	८८,५६,७०,५५६	६,८३,५७,३००
फरक	**०**	**२५,५५,३७,०९२**	**२५,०५,६५,९४४**	**३७,४०२**

५ **बैङ्क हिसाव विवरण**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ७६ अनुसार पालिकाको कारोवार, आय व्ययको लेखा प्रणाली तथा राजश्व र खर्च शीर्षकको वर्गीकरण अनुसार राख्नु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले म.ले.प.फा.नं.२१२ तयार गरी बैङ्क हिसाव विवरण तयार गरेको देखिएन । पालिकाले बैङ्क हिसाव विवरण तयार नगरेको कारण निम्नानुसारको खातामा स्रेस्ता र वर्षान्तको बैङ्क मौज्दातमा देहाय अनुसार फरक परेको छ । तोकिएको लेखा अभिलेख फाराम तयार नगर्ने कमजोरीमा सुधार हुनुपर्दछ ।

खाता	स्रेस्ता अनुसार मौज्दात रु.	बैङ्क स्टेटमेन्ट अनुसारवर्षान्तको मौज्दात रु.	फरक रु.
स्थानीय तह सञ्चित कोष खाता	४८०६२४८७.६१	२२१२८६५१.४७	२५९३३८३६.१४
चालु खर्च खाता	०	५८००४२७.१४	(५८००४२७.१४)
पुँजीगत खर्च खाता	(५२५९८)	२२८९४९९१.००	(२२९४७५८९)
आन्तरिक अनुदान खाता	०	०	०
विविध खर्च खाता	२३११४९७.४८	२३११४९७.४८	०
स्थानीय तह धरौटी खाता	१७४५४८१८.५४	१७४५४८१८.५४	०
स्थानीय तह विभाज्य कोष	०	०	०
स्थानीय तह प्रकोप व्यवस्थापन	५२८४९७.११	५२८४९७.११	०
आन्तरिक राजस्व खाता	०	०	०
बाँडफाँडबाट प्राप्त राजस्व खाता	०	०	०
बैङ्क मौज्दात	**६,८३,०४,७०२.७४**	**७,११,१८,८८२.७४**	**(२८,१४,१८०)**

६ **आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ७८ वमोजिम आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरि लागु गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । तर पालिकाले त्यस्तो प्रणाली तयार गरी लागु गरेको पाईएन।आन्तरिक नियन्त्रण सम्बन्धमा देखिएका केही कमजोरीहरु निम्नानुसार छनः

- पालिकाले उद्देश्य प्राप्तिमा आइपर्ने सक्ने सम्भावित जोखिमहरु पहिचान गरि सोको निराकरणको प्रयास गरेको अभिलेख राखेको छैन ।

- सुशासन सञ्चालन (कार्यविधि नियमावली), २०६५ मा हरेक सार्वजनिक निकायले नागरिक बडापत्रमा उल्लिखित सेवाहरुको कार्यान्वयन स्थिति अनुगमन गर्न अनुगमन संयन्त्र तर्जुमा गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकामा त्यस्तो संयन्त्र तर्जुमा गरेको पाइएन ।
- सुशासन ऐन २०६४ को दफा ३० मा सार्वजनिक सुनुवाई सम्बन्धी व्यवस्था छ । तर गाउँपालिकाले यो बर्ष सार्वजनिक सुनुवाई गराएको पाइएन ।
- पालिकाले योजनागत रुपमा कन्टिन्जेन्सी खर्चको अभिलेख नराखेको ।

समयमै आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली बनाई प्रभावकारी रुपमा लागु गर्नुपर्ने भनी बिगतका प्रतिवेदनहरुमा औंल्याइएकोमा स्थिति यथावत रहेको पाइयो । कानूनमा भएको व्यवस्थाको समयमै कार्यान्वयन गरिनुपर्दछ ।

७ **आन्तरिक लेखापरीक्षणः**

स्थानीय तह सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७७ (२) मा स्थानीय तहले आर्थिक कारोबारको नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिताको आधारमा प्रत्येक त्रैमासिक समाप्त भएको एक महिना भित्र आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउनु पर्ने उल्लेख छ । तर गाउँपालिकाले बार्षिक आन्तरिक लेखापरीक्षण गराई प्रतिवेदन तयार गरेको भएतापनि प्रत्येक त्रैमासिक समाप्तीमा लेखापरीक्षण गरेको देखिएन । तसर्थ कानुनमा तोकिए बमोजिम आर्थिक कारोबारको त्रैमासिक रुपमा आन्तरिक लेखापरीक्षण गराई सो बाट कायम भएका बेरुजु समयमै फर्स्योट गरी आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

८ **योजना तथा वजेट कार्यान्वयनः**

पालिकाको योजना तथा बजेट कार्यान्वयनको क्रममा देखिएका केही प्रमुख व्यहोराहरु निम्नानुसार रहेका छन:

· स्थानीय सरकार ऐन २०७४ को दफा २४ मा पालिकाले स्थानीय स्तरमा नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारको नीति तथा लक्ष्य अनुकुल हुने गरी आवधिक, रणनीतिगत बिषय क्षेत्रगत मध्यकालिन तथा दीर्घकालिन विकास योजना बनाई लागु गर्नुपर्ने व्यवस्था भए अनुरुप आवधिक योजना बनाई कार्यान्वयन गरेको पाइएन ।

· दिगो बिकासका लक्ष्य तथा संघ र प्रदेशको आवधिक योजनासँग सामञ्जस्य हुने गरी आयोजना छनौट गर्न स्थानीय स्तरको आयोजना बैंक वा आयोजना सूचि बनाई कार्यान्वयन गर्नुपर्नेमा गरेको पाइएन ।

· स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६७(१) मा ४ सदस्यीय बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति गठन गरी आगामी वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, बजेट तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम, योजना तथा कार्यक्रममा दोहोरोपना हुन नदिई आपसी तादाम्यता तथा परिपूरकता कायम गर्नुपर्ने व्यवस्था अनुसार समिति गठन गरेको भएता पनि आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, कार्यक्रमबीच परिपूरकता कायम गरेको समेत नदेखिएकाले बजेट तर्जुमा गर्दा ऐनमा भएको व्यवस्थाको परिपालनामा ध्यान दिनुपर्दछ ।

· आर्थिक वर्षको अन्त्यमा बढी पुँजीगत खर्च गर्ने प्रवृत्ति यो वर्ष पनि कायमै रहेको देखियो । कुल पुँजीगत खर्च रु. २५ करोड ४८ लाख १३ हजार भएकोमा प्रथम त्रैमासिकमा रु. ५ करोड ६ लाख ९२ हजार, दोश्रो त्रैमासिकमा रु. १ करोड ४४ लाख ५६ हजार, तेस्रो त्रैमासिकमा रु. ९ करोड ०७ लाख ३८ हजार, चौथो त्रैमासिकमा रु. ९ करोड ८९ लाख २७ हजार र असार महिनामा मात्रै रु. ८ करोड ८ लाख ३७ हजार खर्च भएको देखिन्छ । स्वीकृत बार्षिक कार्यक्रम अनुसार त्रैमासिक रुपमा खर्च गर्नुपर्दछ ।

· सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ अनुसार रु. १० लाख भन्दा बढी रकमको वस्तु, निर्माण, परामर्श लगायत खरिद गर्दा बार्षिक योजना तयार गर्नुपर्नेमा पालिकाले रु २५ करोड ४८ लाख १३ हजार पूँजिगत खर्च गरेकोमा बार्षिक खरिद योजना तयार गरेको पाइएन ।

· स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७९ मा कार्यपालिकाले कुनै शिर्षकबाट पूँजिगत शिर्षकमा २५ प्रतिशतमा नबढाई रकमान्तर गर्न सक्ने व्यवस्था छ । पालिकाको हिउँदे नगरसभाको निर्णयबाट कार्यक्रम संशोधन गरी शुरु बजेटमा रु १४ करोड २९ लाख ६८ हजार घटाएको र त्यती नै रकम बढाई रकमान्तर गरेको देखिन्छ । स-साना योजनाहरुमा रकम विनियोजन गर्ने र हिउँदे अधिवेशनबाट योजना संशोधन गर्ने परिपाटीमा सुधार हुदै जानुपर्दछ ।

· आन्तरिक राजस्व अनुमानमा कर तथा शुल्क अनुमानको ठोस आधार निर्माण गरेको पाइएन ।

· पालिकाको स्थानीय राजस्व अभिवृद्धिको लागि राजस्व सुधार योजना तयार गरी सो अनुरुप राजस्व संकलनका विधि, उपकरण तथा जनशक्ति परिचालन गर्नुपर्नेमा गरेको पाइएन ।

· स्थानीय तथ्याकं तथा अभिलेख व्यवस्थापनको लागि नीति, कानून, मापदण्ड तयार गरी कार्यान्वियन गरेको पाइएन । यसबाट स्थानीय तथ्याकं व्यवस्थापन प्रणाली भरपर्दो र विश्वसनिय देखिएन ।

उल्लिखित अवस्थाका कारण पालिकाको वित्तीय व्यवस्थापन कुशल भएको देखिदैन । तसर्थ पालिकाले योजना तथा बजेट कार्यान्वियनलाई विश्वसनीय र प्रभावकारी बनाउने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

९ **योजनाको प्राथमिकीकरणः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ को दफा २४ मा स्थानीय तहले आवधिक योजना बनाई लागू गर्नुपर्ने उल्लेख गरेको छ । स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८ को दफा ५.४.६ सँग सम्बन्धित अनुसूची ११ मा आयोजना प्राथमिकिकरणका सामान्य आधार र क्षेत्रगत आधारहरु उल्लेख भएकोमा सोही बमोजिम योजना छनौट गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। तर पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८०।८१ मा निम्नानुसार वडाको लागि वडागत र पालिकास्तरका गरी कुल योजनामा वजेट विनियोजन गरेकोमा रु ५ लाख मुनिका आयोजना मात्रै कुल आयोजनाको ६६.२७ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन बमोजिम योजना छनौट नगर्ने र स–साना टुक्रे आयोजनामा रकम विनियोजन गरी खर्च गर्ने प्रवृत्तिमा सुधार हुनुपर्दछ ।

क्र. सं.	**कार्यक्रमको नाम**	**योजना सङ्ख्या**	**रु.२० लाखमाथिका योजना सङ्ख्या**	**रु.५ लाख देखि २० लाख सम्मका योजना सङ्ख्या**	**रु.५लाख भन्दा कमका योजना सङ्ख्या**
१.	पालिकास्तरीय	१७२	३१	२७	११४

१० **उपभोक्ता समिति परिचालन**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ३९ (५) मा रकम खर्च गर्दा खर्च पुष्टी हुने बिल, भर्पाई, प्रमाण कागजात संलग्न हुनुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले उपभोक्ता समिति मार्फत कार्य गराउँदा देखिएका केही व्यहोराहरु निम्नानुसार छनः

• आयोजनाको अनुगमन गर्ने गरेको भएतापनि त्यस्तो अनुगमन कार्य मापनिय सूचकको आधारमा नभइ सामान्य फाराममा भुक्तानीको सिफारिसमा मात्र सिमित रहेको,

• लागत अनुमान तयार गर्दा जटिल प्रकृतिको काम नखुलाइएको र उपभोक्ता समितिले हेभि मेशिन प्रयोग गर्दा प्राविधिकको सिफारिस लिई सार्वजनिक निकायबाट सहमती लिएको पुष्ट्याईं नभएको अवस्थामा समेत नापजाँच गरी भुक्तानी दिने गरेको,

• लागत अनुमान र कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन तयार गर्दा प्राविधिकले सम्झौता अनुसार उपभोक्ता समितिबाट गर्ने कार्य र रकम नखुलाई एकमुष्ट रुपमा रकम मात्र खुलाउने गरेको,

पालिकाको उपभोक्ता समिति परिचालनमा देखिएका उपर्युक्त कमजोरीहरु समयमै सुधार गरी आयोजना कार्यान्वियनलाई थप प्रभावकारी बनाइनुपर्दछ ।

११ **ठेक्का व्यवस्थापनः**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ३९ (५) मा रकम खर्च गर्दा खर्च पुष्टी हुने बिल, भर्पाई, प्रमाण कागजात संलग्न हुनुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले बजेट कार्यान्वियनको क्रममा ठेक्का व्यवस्थापन गर्दा देखिएका कमजोरीहरु निम्नानुसार रहेका छनः

- आइटमवाइज कार्य अभिलेख खाता (म.ले.प.फा.नं.५०५) तयार नगरेको ।
- नापी किताब नियन्त्रण खाता (म.ले.प.फा.नं. ५१२) नरहेको ।
- सम्पन्न आयोजनाको प्रभाव मूल्याङ्कन गर्ने नगरेको ।

- आयोजना कार्यान्वयनमा पालिकाले गुणस्तर परीक्षण गर्ने गरेको भएतापनि आयोजना ठेक्कामा गुणस्तर आश्वस्तता योजना पेश गर्ने तथा गर्न लगाउने र सो अनुरुप गुणस्तर कायम भए नभएको मूल्याङ्कन नगरेको ।
- सम्झौता अनुसार कार्यसम्पन्न भई कार्य स्वीकार प्रतिवेदन जारी भएर त्रुटी सच्चाउने अवधि बाँकी भएका ठेक्काहरुको सम्बन्धमा अनुगमन गरी मर्मत गराउन लगाएको अभिलेखबाट देखिएन । यसबाट खरिद कानूनमा भएको त्रुटी सच्याउने अवधि सम्बन्धी व्यवस्थाको परिपालना सहि तवरले भएको छ भनी आश्वस्त हुन सकिएन ।

पालिकाको ठेक्का व्यवस्थापनमा देखिएका उपर्युक्त कमजोरीहरुका कारण आयोजना व्यवस्थापन प्रभावकारी हुन सकेको देखिदैन । साथै तोकिएका अभिलेख समेतनराख्ने कमजोरीहरु समयमै सुधार गरी आयोजना छनौट, कार्यान्वयन तथा मूल्यांकन कार्यलाई मितव्ययी, दक्षतापूर्ण र प्रभावकारी बनाइनुपर्दछ ।

१२ **कानून र सञ्चालन स्थितिः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ अनुसार स्थानीय तहहरुले आफ्नो अधिकारक्षेत्र भित्रका विषयमा ऐन तथा सोको अधिनमा रही नियम निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड बनाई कार्यान्वयनमा ल्याउन सक्ने व्यवस्था छ । जसअनुसार स्थानीय तह सञ्चालनको लागि संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट विभिन्न नमूना कानूनहरु बनाई उपलब्ध गराएकोमा यस पालिकाले हालसम्म विभिन्न विषयगत ऐन १२, नियमावली ४ र कार्यविधि/मापदण्ड ६० गरी कुल ७६ कानुन मात्र निर्माण गरेको छ । बनाइएका कानून तथा बाँकी अन्य बिषयगत कानूनहरु पनि समयमै तयार गरी प्रभावकारी कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्दछ ।

१३ **न्यायिक समितिः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ४६ देखि ५३ सम्म न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र तथा न्याय सम्पादन प्रक्रियाको व्यवस्था गरेको छ । समितिमा परेको उजुरीमध्ये मेलमिलाप प्रकृतिका आधारमा विवाद दर्ता भएको ३ महिनाभित्र टुङ्गो लगाउने व्यवस्था छ । प्राप्त विवरण अनुसार गत आर्थिक बर्षसम्म फर्स्यौट नभई यो आर्थिक बर्षमा जिम्मेवारी सरेका मुद्दा सँख्या ७, यो आर्थिक बर्षमा दर्ता भएका मुद्दा सँख्या ४९ गरी कुल ५६ वटा मुद्दा तथा उजुरी रहेकोमा ५१ मुद्दा तथा उजुरी फर्स्यौट भई ५ वटा मुद्दा आगामी बर्षको लागि जिम्मेवारी सरेको देखिन्छ । बाँकी मुद्दा पनि समयमै फर्स्यौट गरिनुपर्दछ ।

१४ **प्रशासकीय संगठन र जनशक्ति व्यवस्थापन**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ बमोजिम स्थानीय तहको कार्यबोझ, राजस्व क्षमता, खर्चको आकार र स्थानीय आवश्यकता समेतलाई ध्यानमा राखी कर्मचारी समायोजन भएपछि मात्र संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणका आधारमा स्थानीय तहमा संगठन संरचना कायम हुने व्यवस्था छ। पालिकाले संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको माध्यमद्वारा दरबन्दी एकिन गरेको छैन। संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले तोकेको नगरपालिका कार्यालयको दरबन्दी तेरिज अनुसार विभिन्न पदमा वडा कार्यालय समेत कुल ३८ जना रहेकोमा यो बर्ष कुल स्थायी ७१ र करार तर्फ ८७ समेत १५८ जनालाई कर्मचारी पारिश्रमिक शिर्षकमा रु. ७,००,१४,१४९ खर्च मध्ये करार सेवा शुल्क शिर्षकमा रु १,९९,९५,०५४ खर्च लेखेको छ। कार्यबोझ, कार्यपरिमाण तथा आन्तरिक आय समेतलाई ध्यान दिई तथा संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणबाट दरबन्दी एकिन नगरी तलब भत्तामा खर्च लेख्ने निर्णय गर्ने पदाधिकारीलाई जिम्मेवार बनाईनुपर्दछ ।पालिकाको आन्तरिक लेखापरीक्षण शाखामा १ जनाको स्विकृत दरवन्दी भएपनि लेखापरीक्षण सहायकको रुपमा २ जना कार्यरत रहेको देखिएकोले थप १ जनाको तलव सुविधा वापतको अनियमित भएको रकम रु

अनियमित भएको	४,८५,४९०

१५ **तलवी प्रतिवेदन**

निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा ७ ख १ मा तलवी प्रतिवेदन पारित गराई तलब खुवाउने व्यवस्था छ । त्यस्तै लुम्बिनी प्रदेश निजामती सेवा ऐन २०८० को दफा ४७ (४) मा प्रदेशको कुनै कार्यालयमा कार्यरत निजामती कर्मचारीको तोकिएको कार्यालयबाट तलबी प्रतिवेदन पारित नगराई तलब भुक्तानी गरिने छैन भन्ने उल्लेख छ । यस वर्ष पालिकाले कर्मचारी पारिश्रमिक शिर्षकमा रु. ७,००,१४,१४९ खर्च लेखेकोमा नगरसभाबाट वा सम्बन्धीत कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट तलवी प्रतिवेदन पारित भएको

देखिएन।तलबी प्रतिवेदन वा विवरण नहुँदा खर्च लेखिएको तलब स्केल र ग्रेडको यथार्थता भिडान गर्न सकिएन। तलवी प्रतिबेदन पारित विना तलब खर्च लेख्ने परिपाटिमा सुधार हुनुपर्दछ ।

१६ **कार्यालय सम्बन्धि खर्च**

कार्यालयलाई वर्षभरमा आवश्यक पर्ने सामानको एकमुष्ठ विवरण बनाई सार्वजनिक खरिद ऐन तथा नियमावलीको प्रावधान वमोजिम खरिद योजना बनाई प्रतिस्पर्धात्मक तवरले खरिद गर्नुपर्नेमा पटक पटक सोझै बजारबाट खरिद गरी मसलन्द तथा कार्यालय सामाग्रीमा रु. १६,६८,४३४ खर्च लेखेको छ । सामानको आवश्यकता तथा परिमाण शुरुमै निश्चित गरी प्रतिस्पर्धात्मक रुपले खरिद कारवाही अवलम्बन गर्नेतर्फ कार्यालयले ध्यान दिन जरुरी छ । पटक पटक खरिद गर्ने परिपाटीमा नियन्त्रण गरी कानुनको पालना गरी खरिदलाई मितव्ययी तथा प्रतिस्पर्धी बनाउनुपर्दछ।

१७ **जिन्सी दाखिला**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ९९ मा सोही नियमावलीको नियम ९४, ९५ र ९६ बमोजिम जिन्सी मालसामानको लगत खडा गरी राख्नुपर्ने, सोको निरीक्षण गरी प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने, प्रतिवेदनमा उल्लेखित सामान मध्ये मर्मत गर्नुपर्ने सामान ३ महिना भित्र र लिलाम गर्नुपर्ने सामान ६ महिना भित्र लिलाम गरी सक्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले उपलव्ध गराएको जिन्सी प्रतिवेदन अनुसार विगत वर्षदेखि मौज्दात रहेका सामान मध्ये लिलाम विक्रि गर्नुपर्ने भनी ठहर भएका १४८८ थान र मर्मत गर्नुपर्ने ९१ थान मालसामानको उचित व्यवस्थापन गर्ने तर्फ कार्यालयको ध्यान गएको देखिएन।जिन्सी प्रतिवेदनमा उल्लेख भए बमोजिम जिन्सी व्यवस्थापनलाइ प्रभावकारी चुस्त दुरुस्त बनाउने तर्फ कार्यालयको ध्यान जानुपर्दछ ।

१८ **सवारी साधन मर्मत**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ३९ (५) मा रकम खर्च गर्दा खर्च पुष्टी हुने बिल, भर्पाई, प्रमाण कागजात संलग्न हुनुपर्ने व्यवस्था छ । त्यस्तै सोही नियमावलीमा सरकारी जिन्सी मालसामान हानी नोक्सानी नहुने गरि संरक्षण गर्ने र तिनीहरुको राम्रो सम्भार गरी वा चालु अवस्थामा राख्ने उत्तरदायित्व सम्वन्धित कार्यालय प्रमुखको हुने उल्लेख छ । सोही वमोजिम कार्यालयमा रहेको चल्ती जिन्सी मालसामान मर्मत गर्नुपर्ने भएमा कार्यालय प्रमुखबाट मर्मत आदेश स्वीकृत गराई मर्मत गराई खर्च लेख्ने र सोको मर्मत अभिलेख तयार गरी राख्नुपर्दछ । पालिकाले यो बर्ष भ्याकुलोडर १ टिप्पर १ भाइब्रेटर १ एम्बुलेन्स २ स्कारपियो १ र मोटरसाइकल स्कुटर ३८ गरी जम्मा ४४ सवारी साधनको मर्मत शिर्षकमा रु १६,९२,२७१ खर्च गरेकोमा कतिपय भौचरमा (म.ले.प.फा.नं ४१५) मर्मत सम्भार तथा अभिलेख संरक्षण खाता संलग्न नगरी खर्च लेखेको पाइयो । नियमको पालना तर्फ पालिकाको ध्यान जानुपर्ने देखिन्छ ।

१९ **भ्रमण प्रतिवेदन**

भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ को नियम २१ मा भ्रमणमा खटिने पदाधिकारी वा कर्मचारीले भ्रमण प्रारम्भ गरेपछि सम्बन्धित कार्यालयले अनुसूची–६ बमोजिमको ढाँचामा भ्रमण अभिलेख राख्नुपर्ने साथै भ्रमण पश्चात भ्रमण प्रतिवेदन लिने उल्लेख छ । पालिकाले यो बर्ष विभिन्न पदाधिकारी तथा कर्मचारीले विभिन्न स्थानमा भ्रमण गरेको भ्रमण आदेश र भ्रमण विल अनुसार नगरपालिका चालु अन्तरगत भ्रमण खर्च र अनुगमन मुल्याङ्कन खर्च शिर्षकमा रु १५,४५,९६१ खर्च लेखेको छ । कार्यालयले भ्रमण अभिलेख तयार गरेको भएतापनि भ्रमणको उद्वेष्य अनुरुप भ्रमण प्रतिवेदन तयार गरेको देखिएन।आगामी दिनमा भ्रमणको उद्वेष्य र उपलव्धी सहितको प्रतिवेदन समावेश गरी योजना तथा कार्यक्रमलाइ थप प्रभावकारी बनाउने तर्फ कार्यालयले ध्यान दिनुपर्दछ।

२० **इन्धन खर्चको मापदण्ड**

लुम्बिनी प्रदेशको सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड, कार्यविधि र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५ को बुँदा ७ मा इन्धन सुविधा सम्बन्धी व्यवस्था रहेको छ।त्यस्तै पालिकाले पनि इन्धन खर्च व्यवस्थीत गर्न मापदण्ड तयार गरेको देखिन्छ। तर पालिकाले इन्धन खर्चको लागि मापदण्ड तयार गरेको भएतापनि यो बर्ष कुल ४४ सवारीको लागि इन्धनमा रु २०,७८,१३७ खर्च गर्दा चारपाङ्ग्रे र दुइपाङ्ग्रे सवारी साधन अनुसार इन्धन खर्चको बार्षिक विवरण तयार गरेको देखिएन। उल्लिखित विवरण नहुँदा सो मापदण्ड बमोजिम इन्धन खर्च भए नभएको विश्लेषण गर्न सकिएन। तसर्थः उल्लिखित कमजोरीमा सुधार गरी इन्धन खर्चलाई व्यवस्थीत र मितव्ययी बनाउनुपर्दछ ।

२१ **वितरणमुखी कार्यक्रम**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७३ (६) मा प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतले स्वीकृत बजेट खर्च गर्दा नियमितता, मितव्ययीता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्य कायम गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाउनु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यो बर्ष निम्नानुसारका बितरणमुखी कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरेको पाइयो ।यस्ता प्रकृतिका खर्च गर्दा पालिकाले कार्यक्रमको सामाजिक उपलब्धी, वितरित सामानको दिगो उपयोगको व्यवस्था जस्ता पक्षलाई ध्यान दिई उत्पादनशिल नदेखिएका खर्चहरु नियन्त्रण गर्दै जानुपर्दछ । यस सम्वन्धमा देखिएका केही उदाहरण निम्नबमोजिम छन।

भौ नं/मिति	प्रयोजन	भुक्तानी रकम
१२२।२०८०।६।३	विभिन्न आमा समुहको लागि माइक बाजा लाखे वितरण	१,४९,९५३
२१३।२०८०।८।२०	फुटवल जर्सि लगातका खेल सागम्री वितरण	६०,०००
६५८।२०८१।२।२२	महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाइ साइकल छाता व्याग वितरण	४८,९९६
४७१।२०८०।१२।१	वडाका चौकिदारलाइ ड्रेस तथा मोवाइल वितरण	९७,७८०
५७६।२०८१।१।१८	वडा नं ट बहुरिया युवा क्लवलाइ खेलकुद सामग्री वितरण	५०,०००
६२९।८१।२।१६	वडा नं ८ मा खेल सामग्री वितरण	६०,०००
६४३।०८१।२।२०	न्यु लाली गुरास स्पोर्टस क्लवलाइ खेल सामग्री वितरण	४८,६१४

२२ **व्यक्तिको नाममा भुक्तानी**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९(१०) मा जिम्मेवार व्यक्तिले सरकारी खर्च लेखु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक बिल भरपाई, कागजात समावेश रहे नरहेको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले कुनै पनि भुक्तानी विद्युतिय प्रणाली मार्फत वा एकाउन्टपेयी चेकबाट भुक्तानी गर्नुपर्ने कानुनी व्यवस्था भएकोमा कतिपय भुक्तानीमा पालिकाले कामसंग प्रत्यक्ष सम्बन्ध राख्ने व्यक्ति तथा फर्मलाई सिधै बैंक खातामा भुक्तानी नगरी आफ्नै कर्मचारी मार्फत भुक्तानी गरेको देखियो । यसरी भुक्तानी दिने प्रवृत्तिमा सुधार हुनुपर्दछ ।यसका केहि उदाहरणहरुः

भौ नं मिति	विवरण	भुक्तानी लिने	रकम
५६३/२०८०।१।७	वडा नं २ कार्यालय संचालन वापत भुक्तानी	शोव बहादुर थापा	२९,८०८
५९२/२०८१।१।५	वडा नं ३ कार्यालय संचालन वापत भुक्तानी	बिजय थारु	६५,६०६
५६८/२०८१।१।१४	वडा नं ४ कार्यालय संचालन वापत भुक्तानी	प्रकाश चौधरी	५२,१९७
५७०।०८१।१।१४	वडा नं ७ कार्यालय संचालन वापत भुक्तानी	रण बहादुर राउत	२०,९५८
५७१।०८१।१।१४	वडा नं ९ कार्यालय संचालन वापत भुक्तानी	नविन चौधरी	२१,७४३
५९१।०८१।१।२५	वडा नं १ कार्यालय संचालन वापत भुक्तानी	मिना खड्का	३९,४६७

२३ **विविध खर्च**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७३ (६) मा प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतले स्वीकृत बजेट खर्च गर्दा नियमितता, मितव्ययीता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्य कायम गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाउनु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यस वर्ष विविध शिर्षकबाट रु. ३८८८४१२ खर्च गरेको देखिन्छ उक्त खर्च पालिकाको यो बर्षको आन्तरिक आय रु ३,१७,४९,४५३ को तुलनामा ११.९६ प्रतिशत रहेको छ । यस्ता खर्च प्राय खाना, खाजा, होटल विल लगायतमा खर्च हुने गरेको देखिन्छ ।उल्लेखित प्रकृतिका खर्च नियन्त्रण गर्दै उत्पादनमुलक एवं परिणाममुखी कार्यमा खर्च गर्ने तर्फ पालिकाको ध्यान जानुपर्दछ ।

२४ **म्याद नाघेको पेश्की**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को परिच्छद ५ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ११३ मा पेश्की फस्यौंट सम्बन्धि व्यवस्था रहेको छ । कार्यालयले उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार निम्न व्यक्ति तथा संस्थाले लिएको मोविलाइजेशन पेश्की बाहेकको म्याद नाघेको अन्य पेश्की बाँकी यो वर्ष देहाय बमोजिम रु ३,०७,९४७ रहेकोमा नियमानुसार फस्यौंट हुनुपर्ने रु

क्र.सं	**पेश्की लिनेको नाम**	**म्याद ननाघेको**
	संस्थागत पेश्की	
१	कालिका सामुदायिक पुस्तकालय	१०००००
	व्यक्तिगत पेश्की	
१	उमान बहादुर हमाल	२०७९४७
जम्मा		**३०७९४७**

पेश्की	३,०७,९४७

२५ **म्याद ननाघेको पेश्की**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को परिच्छेद ५ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ११३ मा पेश्की फस्यौंट सम्बन्धि व्यवस्था रहेको छ । कार्यालयले उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार निम्नानुसारको मोविलाइजेशन पेश्की बाहेकको म्याद नाघेको अन्य पेश्की बाँकी यो वर्ष देहाय बमोजिम रु ८,४२,२९,३१८ रहेकोमा नियमानुसार फस्यौंट हुनुपर्दछ ।

क्र.सं	**पेश्की लिनेको नाम**	**पेश्की बाँकी रकम रु**
१	इफ्फाता सालिन स्वर्गद्धारी जे.भी.	६२,००,०००
२	ओम सत्य साई कन्स्ट्रक्सन प्रा.लि.	१,८२,७५,०००
३	कालीगण्डकी निर्माण सेवा	१४,००,०००
४	खड्का निर्माण सेवा प्रा लि	६०,७५,८१०
५	प्रेम निर्माण सेवा प्रा.लि	१२,६१,७५६
६	पि.एस.निर्माण सेवा	१,५४,८६,८१०
७	बर्दिया ब्ल्याक वर्क कन्स्ट्रक्सन प्रा.ली.	४०,००,०००
८	यादव कालभैरव जे.भी.	१,२०,००,०००
९	रोयल ब्ल्याक बक जय बागेश्वरी जे.भी.	४३,८२,२४३
१०	वि.एण्ड वि विल्डर्स	१०,८६,९२८
११	लाली गुरासँ निर्माण सेवा	१०,००,०००
१२	सदा शिव कन्स्ट्रक्सन	१,६०,७७०
१३	स्वर्गद्वारी सालिन शान्ति देवी जे.भी	६७,००,०००
१४	शुभानी /ग्रोअफ कालिगण्डकी जे.भी.	६२,००,०००
जम्मा		**८,४२,२९,३१८**

२६ **ठेक्का नं ०१-०७९-८० अन्तर्गत शितलबजार देखी टेशनपुर सडक अस्फाल्ट कालोपत्रे बाटो निर्माण** कार्यको लागत अनुमान रु. १११३०५०१६ को तयार गरी सबै भन्दा कम कबोल गर्ने निर्माण ब्याबसायी पि.एस.निर्माण सेवा सँग मिति २०७९-९-२५ मा रु.

७९४७७२९८ को मिति २०८१-१२-३० मा सम्पन्न गर्ने गरी सम्झौता गरी गो.भौ.नं २०५-०८१-३-२० बाट पाचौ रनिङ्ग बिल बापत रु ७९,८१,९९० भुक्तानी भएकोमा देखिएका व्यहोराहरु निम्नानुसार छनः

२६.१ **गुणस्तर परीक्षण तथा नियन्त्रणः** सडक विभागबाट जारी भएको स्ट्याण्डर्ड स्पेशिफिकेसन अफ रोड एण्ड ब्रिज, २०७३ (दोस्रो संशोधन २०७८ समेत) को सेक्सन ५०० मा गुणस्तर आश्वस्तता योजना बनाइ कार्यान्वियन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । उक्त सेक्सनमा निर्माण कार्यको आइटमवाइज रुपमा तोकिएको संख्यामा (जस्तै बेस कोर्सको मेकाडमको लागि ३ टेष्ट प्रतिदिन अथवा ५००० बर्ग मिटरमा १ टेष्ट गर्नुपर्न, अस्फाल्ट कालोपत्रे कार्यमा कम्तिमा ७०० वर्गमिटरमा १ पटक गर्नुपर्ने तथा प्रिमिक्स कार्पेटमा २ टेष्ट प्रतिदिन प्रति प्लाण्ट अथवा ५००० बर्ग मिटरमा १ टेष्ट गर्नुपर्ने) गुणस्तर परीक्षण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । साथै सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम १११ र ठेक्का सम्झौतामा आयोजना प्रमुखले निर्माण व्यवसायीलाई गुणस्तर परीक्षण गर्न निर्देशन दिने, निर्माण सामाग्रीहरुको तोकिएको संख्यामा गुणस्तर परीक्षण गराएर मात्र रनिङ्ग बिल भुक्तानी दिने व्यवस्था रहेको छ । तर कार्यालयले उल्लिखित व्यवस्था अनुसार गुणस्तर परीक्षण गरेको प्रमाण संलग्न नगरी एकमुष्ठ ल्याब रिपोर्ट संलग्न गरी रनिङ्ग बिल भुक्तानी गरेको देखियो । तोकिएको संख्या र प्रक्रिया पुरा गरी निर्माण कार्य गुणस्तर भएको सुनिश्चित गरिनुपर्दछ ।

२६.२ **मूल्य समायोजनः** सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ११९(१) मा सम्झौतामा उल्लेख गरेर मात्र मूल्य समायोजन गर्न सकिने उल्लेख छ । मुल्य समायोजन भुक्तानी दिदाँ सम्झौताको शर्त, सम्झौतामा उल्लेख भएको सुत्रको तथा सुत्रमा प्रयोग गरिने मूल्यको संरचना (श्रम, उपकरण, सामाग्री, आदी) को आधारमा दिनुपर्ने हुन्छ । सोही अनुरुप सम्झौताको दफा ५३.१ मा मूल्य समायोजन दिने सम्बन्धमा " The Contract [Insert "is" or "is not"] subject to price adjustment, and the following information regarding coefficients [Insert "does" or "does not"] apply. The Coefficients and indices for adjustment of prices in Nepalese Rupees shall be as specified in the table of adjustment data submitted by bidder together with the letter of price bid which is approved by the Project Manager and attached as Annex-1] " उल्लेख गरेकोले मूल्य समायोजन दिने सम्बन्धमा निर्णय गरेको देखिदैन । साथै मूल्य समायोजन भुक्तानी गर्दा निर्माण व्यवसायीले Table of Price Adjustment Data मा निर्माण व्यवसायीको तर्फबाट मात्र हस्ताक्षर गरेको तर सम्झौताको समयमा पालिकाको तर्फबाट Project Manager बाट Approval लिनुपर्नेमा लिएको नदेखिएको तथा प्रिबिड मिटिंग समेत गरेको देखिदैन । यस्तो अवस्थामामा सम्झौतामा मूल्य समायोजन लागू हुने तथा शुरु हुने अवधि र अन्तराल समेत नखुलाई, दिन मिल्ने वा नमिल्ने नखुलाएकोले मूल्य समायोजन दिन मिल्ने देखिदैन । तसर्थ पालिकाले प्रथम विल वापत दिएको मूल्य समायोजन रु. १२,३०,८७३ र दोश्रो विल वापत दिएको मूल्य समायोजन रु. १५,५८,६८९ गरी दोश्रो रनिङ विलसम्मको मूल्य समायोजन रु. ३१,५२,२०४ असुल हुनपर्ने ब्यहोरा आ.ब २०७९-०८० को लेखापरीक्षण प्रतिबेदनमा समेत उल्लेख भएपश्चात कार्यालयले यस बर्ष समेत तेस्रो र चौथो रनिङ्ग बिलमा क्रमश रु. ११,३४,०१८ र ४,८५,५६१ गरी मूल्य अभिबृद्दी कर समेत रु. १८,३०,१२५ मूल्य समायोजन भुक्तानी दिएको छ । यस सम्बन्धमा फर्मले मिति २०८१-४-२३ बाट मुल्य समायोजन पाउनु पर्ने माग दाबी सहित उच्च अदालत नेपालगन्जमा रिट दायर गरेकोमा सो सम्बन्धमा कुनै निर्णय भएको छैन ।

२६.३ **मूल्य समायोजन बढि भुक्तानीः** पालिकाले मूल्य समायोजन भुक्तानी दिंदा चेक जाँच समेत नगरी निर्माण व्यवसायीले पेश गरेको हिसाब तथा मूल्य समायोजन सिट अनुसार नै भुक्तानी दिएको छ । यसरी चेकजाँच समेत नगरी भुक्तानी दिने कार्य उचित देखिएन । मूल्य समायोजनका लागि Bid Submission Date २०७९ मंसिर ६ (Nov 22, 2022) रहेकोले २८ दिन अगाडिको base index अर्थात Oct 22, 2022 अनुसारको Oct/Nov-2022 (L0-524.64, M0-125.56, E0-122.79) को सट्टा L0-523.75, MO-116.36, E0-120.54 को ईन्डेक्स लिएको देखिन्छ । यसरी मूल्य समायोजन गणना गर्दा वेश इन्डेक्स घटाएको र करेन्ट इन्डेक्स बढी देखाई फ्याक्टर गणना हुँदा रु. २०,०३,०२४ भुक्तानी हुनुपर्नेमा रु. ४४,०९,१४९ भुक्तानि भएकोले मुल्यअभिबृद्धि कर समेत रु. २७,१८,९२१ बढी भुक्तानी भएको छ । बढी भुक्तानी रकम सम्बन्धीतबाट असुल गर्नुपर्ने रु.

बिल	दिएको मुल्यसमायोजन फ्याक्टर	भुक्तानी रकम	दिनुपर्ने मुल्यसमायोजन फ्याक्टर	हुनुपर्ने भुक्तानी रकम
प्रथम	०.१७४८	१४१०५१६	०.१२३३	८३०२८२
दोस्रो	०.१८८	१३७९०४६	०.१०६२	५२२००४
तेस्रो	०.१६८	११३४०१८	०.०९२	४५७०६१
चौथो	०.१५५३	४८५५६१	०.०८६३	१९३६७७
	जम्मा	**४४०९१४१**		**२००३०२४**

असुल गर्नुपर्ने	२७,१८,९२१

२७ **ठेक्का नं ०३-०७८-०७९ अन्तर्गत पचासा देखी बोकटिया जाने बाटो कालोपत्रे कार्यको निर्माण ब्यावसायी** ओम सत्ये साई- बर्दिया ब्लाक बक -जय बागरश्वरी जे.भी लाई गो.भौ.नं २१६-०८१-३-२३ बाट अन्तिम रनिङ्ग बिल बापत रु १,०२,६४,७९४ भुक्तानी भएकोमा देखिएका व्यहोराहरु निम्नानुसार छनः

२७.१ **गुणस्तर परीक्षण तथा नियन्त्रणः** सडक विभागबाट जारी भएको स्ट्याण्डर्ड स्पेशिफिकेसन अफ रोड एण्ड ब्रिज, २०७३ (दोस्रो संशोधन २०७८ समेत) को सेक्सन ५०० मा गुणस्तर आश्वस्तता योजना बनाइ कार्यान्वयन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । उक्त सेक्सनमा निर्माण कार्यको आइटमवाइज रुपमा तोकिएको संख्यामा (जस्तै बेस कोर्सको मेकाडमको लागि ३ टेष्ट प्रतिदिन अथवा ५००० बर्ग मिटरमा १ टेष्ट गर्नुपर्ने, अस्फाल्ट कालोपत्रे कार्यमा कम्तिमा ७०० वर्गमिटरमा १ पटक गर्नुपर्ने तथा प्रिमिक्स कार्पेटमा २ टेष्ट प्रतिदिन प्रति प्लाण्ट अथवा ५००० बर्ग मिटरमा १ टेष्ट गर्नुपर्ने) गुणस्तर परीक्षण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । साथै सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम १११ र ठेक्का सम्झौतामा आयोजना प्रमुखले निर्माण व्यवसायीलाई गुणस्तर परीक्षण गर्न निर्देशन दिने, निर्माण सामाग्रीहरुको तोकिएको संख्यामा गुणस्तर परीक्षण गराएर मात्र रनिङ्ग बिल भुक्तानी दिने व्यवस्था रहेको छ । तर कार्यालयले उल्लिखित व्यवस्था अनुसार गुणस्तर परीक्षण गरेको प्रमाण संलग्न नगरी एकमुष्ठ ल्याब रिपोर्ट संलग्न गरी रनिङ्ग बिल भुक्तानी गरेको देखियो । तोकिएको संख्या र प्रक्रिया पुरा गरी निर्माण कार्य गुणस्तर भएको सुनिश्चित गरिनुपर्दछ ।

२७.२ **सब बेश सोल्जर कार्यः** सडक विभागद्वारा जारी भएको सडकको नर्म्स २०७५ को सेक्सन १२०१ मा ३०० घनमिटर मेशिन कम्प्याक्सन सहितको सवबेस कार्य गर्नको लागि ३८४ घनमिटर सबवेस सामाग्री लाग्ने उल्लेख छ । उल्लिखित व्यवस्थाले प्रति एक घनमिटर कम्प्याक्सन सहितको सवबेस कार्य गर्न १.२८ घनमिटर लुज सामाग्री लाग्ने देखिन्छ । कार्यालयले कम्प्याक्सन सहित सोल्जर कार्य गर्ने गरी लागत अनुमान तथा नापी किताबमा रोड को २ साईडमा ३४०० मिटर लम्बाईमा नापीमा सोल्जर कार्यको १७४३.१७ घनमिटर सबवेस मूल्य अभिवृद्धि कर समेत रु १८०८ को दरले भुक्तानी गरेकोमा सोल्जर कार्यमा १ मिटरमा कम्प्याक्सन गर्न सक्ने अबस्था समेत नदेखिएकोले लुज सामाग्री प्रयोग गरेको अबस्थामा कम्प्याक्सनको कारण बढी खपत देखिएको सवबेश परिमाण ३८१.२१ घनमिटरको रु ६,८९,४२३ बढी भुक्तानी भएको छ । कार्यालयले कम्प्याक्सन भए नभएको टेष्ट रिपोर्ट खर्च साथ संलग्न नगरेकोले कम्प्याक्सन सहित कार्य गरेको प्रमाण पेश गर्नुपर्ने अन्यथा सो रकम असुल गर्नुपर्ने रु

प्रमाण पेश नगरेको	६,८९,४२३

२७.३ **बेस कोर्स कार्यः** पालिकाले कुल ३२८८ मिटर लम्बाईमा ०.१५ मिटर उचाइमा इप्रोज रोस समेत कुल २६५८.५३ घनमिटर बेसकोर्स राखेको र सो आधारमा बेसकोर्सको क्षेत्रफल १७७२३ वर्ग मिटर देखिन्छ । तर बेसकोर्स गरेकै स्थानमा प्राइम कोट राख्नुपर्नेमा केबल १५९६६ वर्ग मिटरमा मात्र प्राइम कोट राखेको हुदा प्राइम कोट राखेको क्षेत्रफल भन्दा बाँकी क्षेत्रफलमा राखेको बेसकोर्स प्रयोगविहिन भएको देखिन्छ । यसरी १७५७ वर्ग मिटरमा ०.१५ मिटर उचाइमा राखेको २६३.५५ घन मिटर बेस कोर्स कार्यले योजनामा प्रति घनमिटर मूल्य अभिवृद्धि कर सहित रु २९३८ को दरले रु ७,७४,३०९ लागत मात्र बढाएको तर प्रयोग विहिन भएको देखिन्छ । यसरी कार्य गर्ने प्रबृतिमा सुधार हुनुपर्दछ ।

२७.४ **पेन्टिङ्ग कार्यः** सडक विभागद्वारा जारी भएको सडकको नर्म्स २०७५ को सेक्सन १५०४ मा सडक सतहमा पेन्टिङ्ग कार्य गर्दाहट अप्लाइड थर्मोप्लाष्टिक कम्पाउण्ड कम्तिमा २ एम एम मोटाइको हुने व्यवस्था भएअनुरुप कार्यालयले दर विश्लेषण गरी लागत अनुमान तयार गरेतापनि नापी किताबमा २ एम एम मोटाइ भएको उल्लेख नगरी ३५७ बर्ग मिटरको प्रति बर्ग मिटर ८४७.५ ले रु ३,०२,५५७ भुक्तानी गरेको छ । नर्म्स अनुसार २ एम एम मोटाइको पेन्टिङ्ग कार्य भएको सम्बन्धमा आश्वस्त हुन नसकिएकोले प्राविधिकबाट मोटाई एकिन गरी खर्च रकम प्रभाबकारी बनाउनु पर्दछ ।

२८ ठेक्का नं ०२-०७८-०७९ अन्तर्गत मैनापोखर देखी जगतिया जाने बाटो कालोपत्रे कार्यको लागत अनुमान रु. ८,२७,६८,७१४ को तयार गरी सबै भन्दा कम कबोल गर्ने निर्माण ब्याबसायी ओम सत्ये साई कन्स्ट्रक्सन सँग मिति २०७८-१२-२३ मा रु. ५,२१,८३,४५७ को मिति २०८०-९-२३(म्याद थप पछी) मा सम्पन्न गर्ने गरी सम्झौता गरी गो.भौ.नं ४७-०८०-९-१३ बाट अन्तिम रनिङ्ग बिल बापत रु ४३,२६,०७० भुक्तानी भएकोमा देखिएका व्यहोराहरु निम्नानुसार छनः

२८.१ **गुणस्तर परीक्षण तथा नियन्त्रणः** सडक विभागबाट जारी भएको स्ट्याण्डर्ड स्पेशिफिकेसन अफ रोड एण्ड ब्रिज, २०७३ (दोस्रो संशोधन २०७८ समेत) को सेक्सन ५०० मा गुणस्तर आश्वस्तता योजना बनाइ कार्यान्वियन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । उक्त सेक्सनमा निर्माण कार्यको आइटमवाइज रुपमा तोकिएको संख्यामा (जस्तै बेस कोर्सको मेकाडमको लागि ३ टेष्ट प्रतिदिन अथवा ५००० बर्ग मिटरमा १ टेष्ट गर्नुपर्न, अस्फाल्ट कालोपत्रे कार्यमा कम्तिमा ७०० वर्गमिटरमा १ पटक गर्नुपर्ने तथा प्रिमिक्स कार्पेटमा २ टेष्ट प्रतिदिन प्रति प्लाण्ट अथवा ५००० बर्ग मिटरमा १ टेष्ट गर्नुपर्ने) गुणस्तर परीक्षण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । साथै सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम १११ र ठेक्का सम्झौतामा आयोजना प्रमुखले निर्माण व्यवसायीलाई गुणस्तर परीक्षण गर्न निर्देशन दिने, निर्माण सामाग्रीहरुको तोकिएको संख्यामा गुणस्तर परीक्षण गराएर मात्र रनिङ्ग बिल भुक्तानी दिने व्यवस्था रहेको छ । तर कार्यालयले उल्लिखित व्यवस्था अनुसार गुणस्तर परीक्षण गरेको प्रमाण संलग्न नगरी एकमुष्ठ ल्याब रिपोर्ट संलग्न गरी रनिङ्ग बिल भुक्तानी गरेको देखियो । तोकिएको संख्या र प्रक्रिया पुरा गरी निर्माण कार्य गुणस्तर भएको सुनिश्चित गरिनुपर्दछ ।

२८.२ **सब बेश सोल्जर कार्यः** सडक विभागद्वारा जारी भएको सडकको नर्म्स २०७५ को सेक्सन १२०१ मा ३०० घनमिटर मेशिन कम्प्याक्सन सहितको सवबेस कार्य गर्नको लागि ३८४ घनमिटर सबवेस सामाग्री लाग्ने उल्लेख छ । उल्लिखित व्यवस्थाले प्रति एक घनमिटर कम्प्याक्सन सहितको सवबेस कार्य गर्न १.२८ घनमिटर लुज सामाग्री लाग्ने देखिन्छ । कार्यालयले कम्प्याक्सन सहित सोल्जर कार्य गर्ने गरी लागत अनुमान तथा नापी किताबमा रोड को २ साईडमा ३२८८ मिटर लम्बाई १ मिटर चौडाई र ०.२ उचाई तथा ३२४७.४० मिटर लम्बाई ०.५ मिटर चौडाई र ०.०५ मिटर उचाई ग्राभेल समेत गरी नापीमा सोल्जर कार्यको १४६८.०५ घनमिटर सबवेस मूल्य अभिवृद्धि कर समेत रु १३५६ को दरले भुक्तानी गरेकोमा सोल्जर कार्यमा १ मिटरमा कम्प्याक्सन गर्न सक्ने अबस्था समेत नदेखिएकोले लुज सामाग्री प्रयोग गरेको अबस्थामा कम्प्याक्सनको कारण बढी खपत देखिएको सवबेश परिमाण ३३० घनमिटरको रु ४,४७,५१५ बढी भुक्तानी भएको छ । कार्यालयले कम्प्याक्सन भए नभएको टेष्ट रिपोर्ट खर्च साथ संलग्न नगरेकोले कम्प्याक्सन सहित कार्य गरेको प्रमाण पेश गर्नुपर्ने अन्यथा सो रकम असुल गर्नुपर्ने रु

प्रमाण पेश नगरेको	४,४७,५१५

२८.३ **इन्बैङ्कमेन्ट कार्यमा माटोको सोल्जर कार्यः** सडक विभागद्वारा जारी भएको सडकको नर्म्स २०७५ को सेक्सन ९०९,९१० मा ३०० घनमिटर मेशिन कम्प्याक्सन सहितको इन्बैङ्कमेन्ट निर्माणमा माटो कार्य गर्नको लागि ३६० घनमिटर सामाग्री लाग्ने उल्लेख छ । उल्लिखित व्यवस्थाले प्रति एक घनमिटर कम्प्याक्सन सहितको कार्य गर्न १.२० घनमिटर लुज सामाग्री लाग्ने देखिन्छ । कार्यालयले कम्प्याक्सन सहित सोल्जर कार्य गर्ने गरी लागत अनुमान तथा नापी किताबमा रोड को १ साईडमा ३२८८ मिटर लम्बाई औषत १.५ मिटर चौडाई र ०.४ उचाई नापीमा उल्लेख गरी सोल्जरमा १९५९.८६ घनमिटर इन्बैङ्कमेन्ट निर्माणमा माटो मूल्य अभिवृद्धि कर समेत रु २८२.५ को दरले भुक्तानी गरेकोमा सोल्जर मा माटोको कार्य कम्प्याक्सन गर्न सक्ने अबस्था समेत नदेखिएकोले कम्प्याक्सनको

कारण बढी खपत देखिएको परिमाण ३२६.६४ घनमिटरको रु ९२,२७६ बढी भुक्तानी भएको छ । कार्यालयले कम्प्याक्सन भए नभएको टेष्ट रिपोर्ट खर्च साथ संलग्न नगरेकोले कम्प्याक्सन सहित कार्य गरेको प्रमाण पेश गर्नुपर्ने अन्यथा सो रकम असुल गर्नुपर्ने रु

प्रमाण पेश नगरेको	९२,२७६

२८.४ **बेस कोर्स कार्यः** पालिकाले कुल ३२८८ मिटर लम्बाईमा ०.१५ मिटर उचाइमा इप्रोज रोस समेत कुल २४९२.६६ घनमिटर बेसकोर्स राखेको र सो आधारमा बेसकोर्सको क्षेत्रफल १६६१८ वर्ग मिटर देखिन्छ । तर बेसकोर्स गरेकै स्थानमा प्राइम कोट राख्नुपर्नेमा केबल १५२७७ वर्ग मिटरमा मात्र प्राइम कोट राखेको हुदा प्राइम कोट राखेको क्षेत्रफल भन्दा बाँकी क्षेत्रफलमा राखेको बेसकोर्स प्रयोगविहिन भएको देखिन्छ । यसरी १३४१ वर्ग मिटरमा ०.१५ मिटर उचाइमा राखेको २०१.१५ घन मिटर बेस कोर्स कार्यले योजनामा प्रति घनमिटर मूल्य अभिवृद्धि कर सहित रु २७१२ को दरले रु ५४५५१८ लागतमात्र बढाएको तर प्रयोग विहिन भएको देखिन्छ । यसरी कार्य गर्ने प्रबृतिमा सुधार हुनुपर्दछ ।

२८.५ **पेन्टिङ्ग कार्यः** सडक विभागद्वारा जारी भएको सडकको नर्म्स २०७५ को सेक्सन १५०४ मा सडक सतहमा पेन्टिङ्ग कार्य गर्दा हट अप्लाइड थर्मोप्लाष्टिक कम्पाउण्ड कम्तिमा २ एम एम मोटाइको हुने व्यवस्था भएअनुरुप कार्यालयले दर विश्लेषणल गरी लागत अनुमान तयार गरेतापनि नापी किताबमा २ एम एम मोटाइ भएको उल्लेख नगरी ४२० बर्ग मिटरको प्रति बर्ग मिटर ९०४ ले रु ३७९६८० भुक्तानी गरेको छ । नर्म्स अनुसार २ एम एम मोटाइको पेन्टिङ्ग कार्य भएको सम्बन्धमा आश्वस्त हुन नसकिएकोले प्राविधिकबाट मोटाई एकिन गरी खर्च रकम प्रभाबकारी बनाउनु पर्दछ ।

२९ बढी भुक्तानी

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३ बमोजिम प्राविधिक नापजाँच गरी वास्तविक कार्य सम्पादनको आधारमा विल र बीजकको भुक्तानी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । ठेक्का नं ५/०८०/०८१ को निर्माण व्यवसायीलाई वडा नं ५ को जगतपुर देखि जगतिया हुदै बाँसगढी सीमा सम्म बाटो असफाल्ट कार्यको लागि रु ७,०४,६६,९३६ सँग मिति २०८०/१०/२४ मा सम्झौता गरी यो बर्ष भौचर नं २३३ मिति ०८१/३/२४ मा प्रथम रनिङ्ग बिल भुक्तानी गरेकोमा यो बर्ष माटो र ग्राभेलको मात्र काम भएको र बाटोमा पर्ने ६ वटा कल्भर्टको परिमाण उक्त कार्य आइटमहरुको परिमाणबाट घटाउनुपर्नेमा नघटाएकोले माटोको काम ९७.५ घनमिटर रु ४५० को दरले र ग्राभेलको काम २३.४ घनमिटर प्रति घनमिटर रु ३००० को दरले हुने कुल रु १,१४,०७५ बढी भुक्तानी भएकोले सम्बन्धीतबाट असुल गर्नुपर्ने रु

असुल गर्नुपर्ने	१,१४,०७५

३० समपुरक योगदान

लुम्बिनी प्रदेश समपुरक ब्यबस्थापन कार्यबिधि,२०७८ को बुदा नम्बर ४ मा समपूरक अनुदान प्रदान गरिने ढाचाको ब्यबस्था छ । कार्यालयले सोहि अनुसार पालिकाले न्यौपाने चोक देखि वीरभद्र स्कुलसम्म अस्फाल्ट कालोपत्रे सडक निर्माण कार्य गर्नको लागी प्रदेश सरकार संग ५०-५० प्रतिशतको साझेदारी हुने गरी प्रस्ताब गरेकोमा ठेक्का नम्बर ४-०८०-८१ मा मैटहवा साईमन प्रा.लि संग सम्झौता गरि निम्नानुसार भुक्तानी गरेकोमा उल्लेखित सम्झौता अनुसार नगरी प्रदेश समपुरक अनुदान बाट रु २५,००,००० र स्थानीय स्रोतबाट रु १५,००,००० खर्च गरेको छ । साझेदारी अनुरुप भुक्तानी नगर्दा कार्यबिधि भन्दा बढि रु. ५,००,००० समपुरक अनुदानबाट बढी खर्च लेखेको देखियो । तसर्थ अनुदानको अंश बढी पर्ने गरी खर्च लेखेकोले प्रदेश सञ्चित कोष फिर्ता गर्नुपर्ने रु

प्रमाण पेश नगरेको	५,००,०००

३१ **गाउँपालिका प्रशासकिय भवन निर्माणः** पालिकाले ठेक्का नं ०३/०७७/०७८ अन्तर्गत निर्माण व्यवसायी रोयल ब्ल्याकबक– जय बागेश्वरी जे.भी. सँग मिति २०७९/३/२० सम्ममा कार्य सम्पन्न गर्ने गरी रु ४,२१,०५,०९६ को सम्झौता गरी यो बर्ष रु २१,५७,९२३ सहित हालसम्म रु ३,२९,३७,१६८.४४ भुक्तानी गरेकोमा देखिएका वेहोरा निम्नानुसार छनः

३१.१

म्याद थपः सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५६ तथा नियमावली, 2064 को नियम १२०(२) मा कावु बाहिरको परिस्थिति, सार्वजनिक निकायले उपलव्ध गराउनु पर्ने कुरा उपलव्ध गराउन नसकेमा वा ऐनको दफा ६७ क बमोजिम कागजात झिकाएको कारणबाट खरिद संझौताको अवधि नबढाई नहुने भएमा संझौता प्राप्त गर्ने व्यक्तिको निवेदनको आधारमा अधिकार प्राप्त अधिकारीले अवधि बढाउन सक्ने व्यवस्था छ । सोही नियमावलीको १२० (३) मा उल्लिखित अवस्था बाहेक म्याद थप गर्नुपर्ने भएमा पूर्व निर्धारित क्षतिपूर्ति लिई बोलपत्र स्वीकृत गर्ने अधिकारीले पूर्व निर्धारित क्षतिपूर्ति तिर्नुपर्ने अधिकतम अवधिसम्म म्याद थप गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । तर पटक पटक गाउँकार्यपालिकाको निर्णयबाट उक्त ठेक्काको म्याद २०८१।९।२९ सम्म थप गरेको देखिन्छ । म्याद थपको कारणमा बजेट अभाव, जग्गा विवाद आदी उल्लेख गरेको देखिन्छ । जग्गा विवादको विषय अदालतमा समेत पुगेको कारण आयोजना पूर्व तयारीको चरणमा गर्नुपर्ने कामहरु पूरा नगरी पालिकाले ठेक्का लगाएको देखिन्छ । पूर्व तयारी चरणमा गर्नुपर्ने कामहरु नगर्ने र सोही कारण आयोजनाको पटक पटक म्याद थप्दै जाने कमजोरीमा सुधार हुनुपर्दछ ।

३१.२ **प्रोभिजिनल समः** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ३९(१०) मा जिम्मेवार व्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अगाडी त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक विल भरपाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रित पुगे नपुगेको जाँच गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले ठेक्का नं ०३/०७७/०७८ अन्तर्गत निर्माण व्यवसायी रोयल ब्ल्याकबक– जय बागेश्वरी जे.भी.लाई ल्याब टेष्टको भुक्तानी दिदाँ विल संग्लग्न गरेको नदेखिएकोले प्रोभिजिनल सममा रहेको ल्याब टेष्ट बापत भुक्तानी दिएको रु १,००,००० को छुट्टै बिल पेश गर्नुपर्ने अन्यथा असुल गर्नुपर्ने रु

प्रमाण पेश नगरेको	१,००,०००

३२ **त्रुटी सच्याउनेः**

सार्वजनिक खरिद नियमावलीको नियम १२५ (१क) मा खरिद सम्झौता बमोजिम निर्माण कार्य सम्पन्न भैसकेपछी सम्झौता बमोजिम निर्माण कार्यको त्रुटी सच्याउने दायित्वको अवधि समाप्त नहुदै कुनै त्रुटी देखिएमा सार्वजनिक निकायले सो को एकिन गरी समयमै दाबी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाबाट ठेक्का नम्बर १९-०७९-८० बाट बढैयाताल चोक देखि जगनिया हुदै बासगढि जाने कालोपत्रे बाटो निर्माण कार्यनिर्माण ब्यबसायी श्री जिम्बा लालिगुरास जे.भि बाट मिति २०८०-६-३० गत्ते सम्पन्न गरी गोश्वारा भौचर नम्बर १९-०८०-६-१४ बाट अन्तिम बिल बापत रु. ५८,०२,१४२ भुक्तानी गरेकोमा रु. १,८२,९३० बराबरको कार्यमा पिच को छेउमा चर्केको (क्र्याक) आएको, ५० मिटर सेक्सनमा एक तर्फको पिच दबेको लगायत को प्राबिधिकबाट आयोजनाको मर्मतको लागी मिति २०८१-२-२९ मा फर्मलाई मर्मत कार्य गर्न पत्राचार गरेको विवरण लेखापरीक्षण मा प्राप्त भएकोले कानूनमा भएको व्यवस्था बमोजिम त्रुटी सच्याउने अबधि भित्रै सो को मर्मत तथा निर्माण कार्य गरी पेश गर्नुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	१,८२,९३०

३३ **रडमा बढी भुक्तानी:**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३ बमोजिम प्राविधिक नापजाँच गरी वास्तविक कार्य सम्पादनको आधारमा विल र बीजकको भुक्तानी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ ।कार्यालयले निम्नानुसार निर्माण कार्य गराएकोमा मेन बारको लम्बाई मा DISTRIBUTION BAR प्रत्येक २०-२० से.मि मा रहेको नापी तयार गर्दा १२ एम.एम डण्डिको भार ०.८९ ले २१८४.८ के.जि रड मुल्याङ्कन हुनुपर्नेमा २४५०.४१ के.जि मुल्याङ्कन गरी २६५.६१ के.जी बढि मुल्याङ्क गरेकोले रु.३४८३२ बढि भुक्तानी भएको छ । बढि भूक्तानि भएको रकम सम्बन्धितबाट असुल गर्नुपर्ने रु.

भौ.नं.	उपभोक्ता समितिको नाम	मेन बार को लम्बाई	DISTRIBUTION BAR संख्या र लम्बाई	मापन हुनुपर्ने परिमाण(के.जी)	मापन भएको(के.जी)	बढि परिमाण	दर	बढि मुल्याङ्कन रकम
१३४	पक्की नाला निर्माण उपभोक्ता समिति	७१.८	संख्या-३५९ लम्बाई-२.०६मि	६५८.१९	७४२.५२	८४.३३	१३१.१६	११०६१
१३५	पक्की नाली निर्माण उपभोक्ता समिति	५२.८५	संख्या-२६४.२५ लम्बाई-२.०६मि.	४८४.३४	५४०.८३	५६.४४	१३१.१६	७४०३
१३८	पक्की नाली निर्माण उपभोक्ता समिति पेन बहादुरको घरदेखी वडा कार्यालय रिङ्गरोड बर्दिया	५९.८४	संख्या-२९९.२ लम्बाई-१.९४ मि.	५१६.५९	५५९.४१	४२.८२	१३१.१६	५६१६
१८२	सिचाईको लागी पक्की नाली निर्माण राममाया पुरिको घर सम्म	६९.९	संख्या-३४९.५ लम्बाई-१.६९ मि.	५२५.६८	६०७.६५	८१.९७	१३१.१६	१०७५२
जम्मा				**२१८४.८**	**२४५०.४१**	**२६५.६१**		**३४८३२**

असुल गर्नुपर्ने	३४,८३२

३४ **निर्माण कार्यको लागत अनुमान**

सार्बजनिक खरिद नियमावली,२०६४ को नियम १०(२) बमोजिम निर्माण कार्यको लागत अनुमान तयार गर्दा निर्माण सम्बन्धि कार्यको नर्म्स भए त्यस्तो नर्म्स बमोजिम र त्यस्तो नर्म्स नभएको अवस्थामा आवश्यक नर्म्स तयार गरी त्यस्तो नर्म्स स्वीकृत गराई स्वीकृत नर्म्स बमोजिम लागत अनुमान तयार गर्नुपर्ने ब्यबस्था छ।तर पालिकाले मेशिनबाट निर्माण सामाग्री संकलन, आधुनिक प्रबिधिको बिकास भई हाईड्रोलिक ट्रक तथा ट्याक्टर बिकास भइसकेकोमा निर्माण सामाग्री संकलन तथा लोड अनलोड मेशिन बाट हुने अबस्थामा सो को नर्म्स तयार गरी उल्लेखित नियम अनुसार कार्य गर्नुपर्नेमा मेनुअल निर्माण सामाग्री बालुवा, गिट्टि, ग्राभेल तथा ढुङ्गा लगायत सामाग्री संकलन गरी ढुवानी रकम समाबेश गरी सडक तथा भवन निर्माण को कार्य गरेको छ । यसरी कार्य गराउँदा जुन स्थानबाट निर्माण सामाग्री ल्याएको हो सो स्थानमा रोयल्टी तिरेको प्रमाण संलग्न गरेको छैन । कानुनको पालना तर्फ कार्यलयले ध्यान दिई खरिद कार्य मितब्ययी तथा प्रतिस्पर्धी बनाउनु पर्दछ ।

३५ **ल्याब टेष्टः**

सडक विभागबाट जारी भएकोस्ट्याण्डर्ड स्पेशिफिकेसन अफ रोड एण्ड ब्रिज, २०७३ (दोस्रो संशोधन २०७८ समेत) को सेक्सन ५०० मा गुणस्तर आश्वस्तता योजना बनाइ कार्यान्वयन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले उल्लेखित ब्यवस्था कार्यान्वियन गर्न प्रोभिजनल सम मा ल्याब टेष्ट कार्यको लागी बजेट ब्यबस्था गरेको छ । ल्याब टेष्ट कार्यको लागी प्रोभिजनल सम मा रहेको रकमको दर निर्धारणको आधार प्रमाण ठेक्का फाईलमा संलग्न गरेको छैन । कार्यालयले बजेटको आधारमा मोटा मोटी रकम ब्यबस्था गर्ने गरेको तथा कार्यालयले ल्याब टेष्ट को कार्य सरकारी ल्याब मा नपठाई निजि बिषेश गरी वोस्ट्रन सिभिल ल्याब तथा रिसर्ज केन्द्र प्रा.लि लाई पत्र लेखि ल्याबको सामान पठाउने गरेको देखियो । फर्मले कतिपय ठेक्कामा प्रोभिजनल सम बापत कै रकम आईटम वाईजको दर नराखि एकमुष्ठ राखि बिल पेश गरेको आधारमा ल्याब टेष्टको रकम भुक्तानी हुने गरेको अबस्थाले खर्च रकम मितब्ययी भएको छ भनि आश्वस्थ हुन सकिएन । कार्यालयले ल्याब टेष्ट लगायतको कार्य मितब्ययी हुने गरी दर बिश्लेषण गर्नुका साथै सरकारी ल्याबमा टेष्ट गरी खर्च रकम प्रभाबकारी बनाउनु पर्दछ । ल्याब टेष्टमा भएको खर्च का केहि उदाहरण देहाय बमोजिम रहेका छन्

भौ.नं. मिती	**फर्मको नाम**	**कामको बिबरण**	**ल्याब टेष्टमा खर्च रकम**
४४-०८०-९-०१	प्रेम निर्माण सेवा प्रा.ली	सडक निर्माण	४९७५०
५७-०८०-१०-१८	बर्दिया ब्याक वक जय बागेश्वरी जे.भी	सडक कालोपत्र	८७९७०
८१-०८०-११-२३	बि एण्ड बि. बिल्डर्स	सडक कालोपत्रे	५२०००

३६ **आयोजना अनुगमन :**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ८१ मा कार्यालयले आफ्नो कामको प्रकृति अनुसार खर्चलाई मितव्ययी एवं कामलाई गुणस्तरिय बनाउन आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी कार्यान्वियन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले प्रायजसो वडास्तरिय कार्यक्रम वडा अध्यक्ष र पालिकास्तरिय कार्यक्रमको वडा अध्यक्ष एवं उपाध्यक्षको अध्यक्षतामा रहेको पालिकास्तरिय अनुगमन समितिबाट अनुगमन गराई भुक्तानीको लागि सिफारिस गर्ने गरेको देखियो । अनुगमन बाट यति खर्चमा बनेको आयोजना अनुगमन भनी उल्लेख गरेतापनि योजनाका कमि कमजोरी उल्लेख गर्ने गरेको देखिएन । यसबाट उक्त काम सम्झौता अनुसार नै सम्पन्न भएको थियो भन्ने बुझिन आउँदछ । सवै जसो कामको अनुगमन पश्चात भुक्तानी हुने गरेको देखिँदा कुनै आयोजनामा कमि कमजोरी वा गुणस्तरमा प्रश्न उठेमा त्यस्को जिम्मेवारी उपभोक्ता समिति, प्राविधिक, अनुगमनकर्ता एवं भुक्तानीको लागि सिफारिस गर्ने पदाधिकारीलाई बनाउनु पर्ने देखिन्छ । साथै अनुगमन गर्दा मापनिय सूचक सहितको फारामहरुको प्रयोग गरी आयोजना अनुगमनलाई थप प्रभावकारी बनाइनुपर्दछ ।

३७ **न्यूनतम दररेटः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा १३ मा प्रत्येक आर्थिक बर्ष शुरु हुनुभन्दा १५ दिन अगावै आफ्नो क्षेत्रभित्रको निर्माण कार्य तथा अन्य सेवाको प्रयोजनको लागि निर्माण सामाग्री, ज्याला, भाडा तथा महशुलको स्थानीय न्यूनतम दररेट तोक्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आफ्नै दररेट तयार नगरी जिल्ला दररेट समितिले तोकेको दररेटलाई आधार लिने निर्णय बमोजिम निर्माण सामाग्रीमा ढुवानी रकम समाबेश गरी निर्माण सामाग्रीको दररेट कायम गरेको छ । अधिकांश योजनामा उपभोक्ता समितिले निर्माण सामाग्री स्थानिय आपुर्तकले उपलब्ध गराएको बिल पेश गरेको देखिन्छ । अतः स्थानिय बजारमै उपलब्ध हुने निर्माण सामाग्रीको दर र ढुवानी समाबेश गरी कार्यालयले दररेट तयार गर्नुपर्नेमा जिल्ला दररेटलाई आधार लिदा आयोजनाको लागत बढि पर्न गएको देखिन्छ । स्थानिय बजारमै उपलब्ध हुने निर्माण सामाग्रीको दर र ढुवानी समाबेश गरी कार्यालयले दररेट तयार गर्नुका साथै कानूनमा भएको व्यवस्थाको परिपालना हुनुपर्दछ ।

३८ **ठेक्का अन्त्यः**

सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ को दफा ५९ (७) मा सार्वजनिक निकायले खरिद सम्झौता अन्त्य गर्न सक्ने व्यवस्था छ भने सोही दफाको उपदफा ८ मा त्यसरी सम्झौता अन्त्य भएमा सो काम बापत राखिएको पुरै जमानत जफत हुनेछ र सम्झौता अन्त्य भएको कारणले सम्झौता बमोजिम बाँकी रहेको कार्य पुरा गर्न जे जति रकम आवश्यक पर्छ सो रकम त्यसरी सम्झौता बमोजिम कार्य नगर्ने बोलपत्रदाताबाट सरकारी बाँकी सरह असुल उपर गरिनेछ भन्ने व्यवस्था छ । पालिकाले ठेक्का नं ०२/०७७/०७८ अन्तर्गत वडा नं ८ को स्याउलीबजार देखि मयुरबस्ती सम्मको बाटोमा कालोपत्रे निर्माण कार्यको लागि महिमा कन्स्ट्रक्सनसँग रु ४१,८४,४१३ को सम्झौता गरेकोमा मिति २०८०/१०/१० को कार्यपालिकाको निर्णय बमोजिम ठेक्का तोडेको देखिन्छ । तत्पश्चात कार्यसम्पादन जमानत जफतको लागि बैंकलाई पत्र लेखेको र कालोसूचीमा राख्न सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालयलाई सिफारिस गरेको देखिन्छ । तर बाँकी कामको लागि आर्थिक बर्ष २०८०।०८१ को दरमा मूल्य अभिवृद्धि कर सहित रु ५७,७९,२४५ को मूल्याङ्कन गरेकोमा सो रकम असुल गरेको छैन । तसर्थ उक्त रकम कानूनमा व्यवस्था बमोजिम सरकारी बाँकी सरह असुल गर्नुपर्दछ ।

३९ **सफ्टवेयर खरिद र प्रयोग**

पालिकबाट प्राप्त विवरण अनुसार अनलाइन कर संकलन प्रणालीको लागि आर्थिक बर्ष २०७९/०८० मा रु ९,९६,६६० मा खरिद गरेकोमा सो को मर्मतको लागि यो बर्ष ९९,६६६ खर्च गरेको छ ।आफैले प्रयोगमा ल्याएको यस्तो सफ्टवेयरको डाटा स्टोरेज, डाटा परिवर्तन तथा डाटा सुरक्षाको पाटोमा आश्वस्त हुन सकिने गरी भरपर्दो सुरक्षा तथा अनुगमन व्यवस्था भएको पाइएन । सञ्चालित सफ्टवेयरहरु सम्बन्धीत निकायबाट स्वीकृति लिई सञ्चालन भएको प्रमाण पनि पेश हुन आएन । उल्लिखित कमजोरीमा सुधार गर्दै सफ्टवेयरलाई सुरक्षित, विश्वसनिय, र भरपर्दो बनाइनुपर्दछ ।

४० **बढैयाताल पूर्वाधार विकास कार्यक्रमः**

पालिकाको बढैयाताल क्षेत्रमा बाउण्डरी वाल, बाँध, मन्दिर, भिउ टावर लगायतका कार्य गर्ने गरी २०७८ मा बिस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरी २०७८।०७९ मा कार्य शुरु गरी एक प्याकेजको काम सम्पन्न गरिसकेकोमा यो आर्थिक बर्षमा पुनः अर्को प्याकेजको लागि रु

५,७४,४४,६०८.६३ को लागत अनुमान तयार गरी एक निर्माण व्यवसायीसँग रु ३,६०,६४,२५५ को सम्झौता गरेको देखिन्छ । यो आर्थिक बर्षमा प्रथम रनिङ्ग बिलबाट रु २,३९,७६,४६३ भुक्तानी गरेको छ । यस सम्बन्धमा देखिएका वेहोराहरु निम्नानुसार छनः

- पटक पटकको प्याकेजको काम समेटी आयोजनागत खर्च विवरण र एकिकृत नापी किताब तयार हुनुपर्दछ ।
- आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ३९(१०) मा जिम्मेवार व्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च लेख्नु अगाडी त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक विल भरपाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रित पुगे नपुगेको जाँच गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले प्रोभिजनल सममा रहेको प्रोजेक्ट बोर्ड बापत को रु २०,००० को भुक्तानी दिदाँ विल समावेश नगरेकोले छुट्टै बिल पेश गर्नुपर्ने अन्यथा असुल गर्नुपर्ने रु

प्रमाण पेश नगरेको	२०,०००

४१ **अधुरा ठेक्काः**

सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ को दफा ५९ (७) मा सार्वजनिक निकायले खरिद सम्झौता अन्त्य गर्न सक्ने व्यवस्था छ भने सोही दफाको उपदफा ८ मा त्यसरी सम्झौता अन्त्य भएमा सो काम बापत राखिएको पुरै जमानत जफत हुनेछ र सम्झौता अन्त्य भएको कारणले सम्झौता बमोजिम बाँकी रहेको कार्य पुरा गर्न जे जति रकम आवश्यक पर्छ सो रकम त्यसरी सम्झौता बमोजिम कार्य नगर्ने बोलपत्रदाताबाट सरकारी बाँकी सरह असुल उपर गरिनेछ भन्ने व्यवस्था छ । तर पालिकाले निम्नानुसारको ठेक्काको म्याद थप पनि नगरेको र ठेक्का अन्त्य पनि नगरेको अवस्था देखियो । कानूनमा भएको व्यवस्था बमोजिम अधुरा ठेक्का सम्बन्धी कार्वाही समयमै सम्पन्न गरिनुपर्दछ ।

निर्माण कार्य	**निर्माण व्यवसायी**	**सम्झौता मिति**	**सम्झौता रकम**	**सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति**	**हालसम्मको खर्च**
वडा नं ५ को स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माण	उदय दिप संयुक्त निर्माण सेवा	२०७६।६।१७	२६०२६९४	२०८०।८।३०	५८७१२७
शिव चोक–मदन चोक असफाल्ट कालोपत्रे सडक निर्माण कार्य	बर्दिया ब्ल्याक बक जय बागेश्वरी जे.भी.	२०७८।१२।२२	३३२००४९३	२०८०।८।३०	३०४३९३०६
सतपतिया राधाकृष्ण चोक भवानी स्कुल कालोपत्रे	प्रेम निर्माण सेवा	२०७९।९।२५	१०३२१६२८	२०८०।१२।३०	५६१४७६१
कालोपत्रे बाटो निर्माण पडरिया राजापुर	सदा शिव कन्स्ट्रक्सन प्रालि	२०७९।९।२२	११७८७३८८	२०८०।९।२९	७८२९९८८
कालोपत्रे बाटो निर्माण शिव चोक–पडरिया–रानिपुर	प्रेम निर्माण सेवा	२०७९।९।२२	११४६५८५३	२०८०।९।२९	५३६२६९९

४२ **परामर्श सेवाः**

सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ को दफा २९ मा सार्वजनिक निकायमा उपलब्ध जनशक्तीबाट कुनै काम हुन नसक्ने भएमा परामर्श सेवा खरिद गर्न सकिने व्यवस्था छ । कार्यालयले यो बर्ष निम्नानुसारको परामर्श सेवामा खर्च गरेको छ । उक्त खर्चबाट प्राप्त प्रतिवेदनहरु कार्यान्वयनमा गएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ । यस्ता प्रकृतिका स साना अध्ययन प्रतिवेदनहरु सकेसम्म आफ्नै जनशक्ति प्रयोग गरी कार्य गर्ने तर्फ कार्यालयको ध्यान जानुपर्दछ ।

फर्मको नाम	**कामको विवरण**	**रकम**
एरिकम बिल्डर्स प्रा.लि.	बढैयातालमा माटोको परिमाण उत्खनन सम्बन्धी प्रारम्भिक वातावरणिय परीक्षण प्रतिवेदन	५,००,०००

४३ **शिक्षक विद्यार्थी अनुपातः**

शिक्षा ऐन, २०२८ को (नवौँ संशोधन समेत) १६ च १ मा शिक्षक विद्यार्थीको अनुपात मिलाउनु पर्ने जसमा विद्यालयमा नियमित अध्ययन गर्न विद्यार्थी संख्या र विषयको आधारमा तोकिए वमोजिम विद्यार्थी तथा शिक्षकको अनुपात कायम गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । साथै स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ११ (२) ज को बुदाँ नम्बर ११ सामुदायिक विद्यालयको शिक्षक तथा कर्मचारीको दरबन्दी मिलान गर्न सक्ने व्यवस्था छ । स्थानीय तह अन्तर्गत रहेका सामुदायिक विद्यालयहरुमा दरबन्दी अनुसार शिक्षकको पदपूर्ति भई नियमित पठनपाठनको व्यवस्था हुनुपर्दछ।यस स्थानीय तह अन्तर्गत विभिन्न तहका सामुदायिक विद्यालयहरुको शिक्षक दरवन्दी र पदपूर्तिको अवस्था एवं विद्यार्थीको संख्या निम्नानुसार रहेको देखिन्छ।

1. स्थानीय तह मातहतमा रहेका ३९ विद्यालयमध्ये ४ मदरसा र ३५ विद्यालयहरुमा २७७ शिक्षक दरवन्दी रहेकोमा १६८ पदपुर्ती भएको र पदपुर्ति मध्ये १०९ करारमा र बाल विकासको ६६ समेत गरी जम्मा १७५ जना शिक्षक करारमा देखिन्छ। तसर्थ दरवन्दी अनुसारको स्थायी शिक्षक पदपुर्ती गर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्छ।

2. विद्यार्थी संख्याको तुलनामा शिक्षक वढी भएकोवाट कम भएको विद्यालयमा शिक्षकको दरवन्दी मिलान एंव न्युन विद्यार्थी भएका विद्यालयहरु सम्भाव्यताका आधारमा मर्ज गर्नुपर्दछ।

सि.न.	विद्यालयको नाम	शिक्षक दरबन्दी	पदपूर्ति स्थायी	बाल विकास	पदपूर्ति मध्ये करार	विद्यार्थी संख्या
१	जगदम्बिका मा.वि.जमुनी	९	७	१	२	१७४
२	वीरभद्र प्रा विजमुनी	३	३	१	०	७१
३	दीप ज्योति मा. वि.जमुनी	१४	११	२	३	३४०
४	जनप्रिय मा. वि.शिवशक्तिपुर	८	६	३	२	३७८
५	अमरज्योति मा.वि.सीतापुर	१४	१२	२	२	३२१
६	सरस्वति मा. वि. जमुनी	१५	१२	२	३	१६०
७	जागृति प्रा. वि.जमुनी	४	१	२	३	११९
८	बागेश्वरी आ. वि.जमुनी	५	५	२	०	१८४
९	सरस्वती ने. रा. आ.वि. सोरहवा	६	५	२	१	१५७
१०	भवानी मा.वि. सेमरा	१५	४	३	११	२४१
११	भवनी प्रा. वि.भवानीपुर	३	२	२	१	१११
१२	ने. रा. आ. वि.गोब्रपुर	८	६	२	२	२३८
१३	ज्ञानज्योति मा.वि.छत्रपुर	१४	४	२	१०	४९६
१४	जनता प्रा वि ४ दक्षिणभकारी	४	३	१	१	२१९
१५	जनजागृति प्रा. वि.फुलवारी	४	२	१	२	१५१
१६	सरस्वती मा. वि.जगतिया	१२	६	२	६	३२२
१७	ने. रा. इ. भु. मा.वि. बढैयाताल	६	४	१	२	१५८
१८	शारदा मा. वि.मैनापोखर	१८	१५	२	३	१८०
१९	जनता आ. वि. भदोही	३	१	१	२	११४
२०	प्रगति आ. वि.मैनापोखर	७	५	२	२	१४३
२१	सर्बोदय प्रा. वि.मैनापोखर	५	३	१	२	७१
२२	जनज्योति प्रा. वि.रामगौडी	३	१	२	२	१०७
२३	युवक आ. वि. बकोटिया	७	४	२	३	१३४
२४	ने. रा. मा. वि.पडरिया	१०	३	३	७	२०१
२५	पशुपति जोधा प्रा. वि.सुरेन्द्रनगर	३	२	२	१	११४
२६	शितला म. नमुना प्रा. वि. सितलाबजार	३	२	२	१	८३
२७	भगवती मा. वि.तिल्काना	१४	११	५	३	५१७
२८	मयूर आ. वि. मयुरबस्ती	७	५	२	२	७३
२९	विद्याज्योति मा. वि.कण्ठपुर	१७	१०	१	७	२३४
३०	पशुपति प्रा. वि.पशुपतिबजार	३	१	३	२	९०

३१	जयकालिका मा.वि.मुनालबस्ती	२५	८	२	१७	४१०
३२	शक्ति आ. वि. शक्तिनगर	२	२	१	०	२३३
३३	शिवशक्ति प्रा. वि.टेशनपुर	३	१	२	२	१५१
३४	मुक्त कमैया आ. वि.जनतानगर	३	१	१	२	१९५
३५	जनमुखी प्रा. वि.रामनगर	०	०	१	०	३१
	जम्मा	२७७	१६८	६६	१०९	६९२१

४४ **शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (EMIS) :**

कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका (आ. व. २०८०।८१) मा IEMISमा प्रविष्ट तथ्याङ्कलाई सम्बन्धित विद्यालयबाट कक्षागत विद्यार्थीहरुको यथार्थ तथ्याङ्कसँग सत्यापन (भिडान) गराइ शिक्षा अधिकृतबाट प्रमाणित गरी सोका आधारमा विद्यालयहरुलाई छात्रा छात्रवृत्ती र दलित छात्रवृत्ती (कक्षा १-८) प्रति विद्यार्थी वार्षिक रु. ४०० का दरले, शिक्षण सिकाइ सामाग्री तथा Book Cornerव्यवस्थापनका लागि कक्षा १-५ प्रति विद्यार्थी वार्षिक रु. १५० का दरले, कक्षा ६-१० प्रति विद्यार्थी वार्षिक रु. २०० का दरले, प्रति विद्यार्थी इकाइ लागतका आधारमा प्रारम्भिक बाल विकास कक्षाका लागि प्रति विद्यार्थी वार्षिक रु. ५०० का दरले, कक्षा ८ को परीक्षा सञ्चालन प्रति विद्यार्थी वार्षिक रु.२०० का दरले, दिवा खाजा बाल विकास कक्षा देखि कक्षा ५ सम्म प्रति विद्यार्थी दैनिक रु.१५ का दरले विद्यालयलाई अनुदान दिने व्यवस्था छ । कार्यालयले IEMISमा प्रविष्ट तथ्याङ्कलाई कक्षागत विद्यार्थीहरुको यथार्थ तथ्याङ्कसँग सत्यापन गरेको पाइएन । जसले गर्दा वास्तविक विद्यार्थी संख्याभन्दा बढी निकासा गएको छैन भन्न सक्ने आधार भएन। कार्यालयले कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिकामा उल्लेख भए बमोजिम IEMIS डाटालाई विद्यार्थी हाजिरी पुस्तिका, परीक्षामा सहभागी संख्या र अनुगमनबाट विद्यार्थीहरुको यथार्थ तथ्याङ्कसँग सत्यापन गरेर मात्र अनुदान निकासा दिनुपर्दछ ।

४५ **स्यानिटरी प्याडः**

स्यानिटरी प्याड (वितरण तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि, २०७६ को दफा ४ मा पालिकाले खरिद गरेको स्यानिटरी प्याड गुणस्तरमा कमी नआउने गरी भण्डारण गर्नुपर्ने र विद्यालयहरुसँग समन्वय गरि मौज्दातको स्थिति समेत एकिन गरि वितरण गर्नुपर्ने उल्लेख छ । साथै दफा ५ मा स्यानिटरी प्याड त्रैमासिक, चौमासिक वा अर्धवार्षिक रुपमा वितरण गर्न सकिने उल्लेख छ । नगरपालिकाले तोकिएको कार्यक्रमलाई प्राप्त रकम खर्च गर्दा कार्यक्रमको कार्यविधिमा भएको व्यवस्था बमोजिम गर्नुपर्दछ। नगरपालिकाले कार्यविधिमा भएको व्यवस्था अनुसार स्यानिटरी प्याड खरिद गरि कक्षा ६ देखि १२ कक्षासम्म पढाई हुने विद्यालयहरुलाई निशुल्क सेनिटरी प्याड वितरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्न भौ नं २२७ मिति २०८१।०३।२२ मा इविडिङबाट एन्जल टच हाइजिन म्यानुफ्याक्च रिड मार्फत प्रति प्याकेट मुल्य अभिबृद्धि कर समेत रु. ३२.५४ का दरले ४१५१९ प्याकेट रु. १३,५१,१९५ मा बर्षान्तको अन्त्यमा खरिद गरी २२,३३० प्याकेट विद्यालयलाई वितरण गरेको र १९,१८९ प्याकेट पालिकाको भण्डारमा मौज्यात राखेको देखिन्छ । यस सम्बन्धमा देखिएका व्यहोराहरु देहायवमोजिम छनः

क) स्यानिटरी प्याड (वितरण तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि, २०७६ को दफा ४ बमोजिम स्यानिटरी प्याडको सुरक्षित किसिमिले भण्डारणको व्यवस्था मिलाउनुपर्ने र स्यानिटरी प्याडको गुणस्तरमा असर नपर्ने गरी व्यवस्थापन गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा पालिकाले गुणस्तरमा असर नपर्ने गरी व्यवस्थापन तथा सुरक्षित भण्डारण गरेको पाईएन । कार्यविधि बमोजिममो व्यवस्थाको पालनामा पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

ख) दफा ५ बमोजिम विद्यालयहरुले आफ्ना छात्राहरुको संख्याको आधारमा आवश्यक पर्ने स्यानिटरी प्याड स्थानीय तहमा माग गरी पठाउनेपर्ने र माग भएको संख्यालाई IEMIS तथ्यांकसँग भिडाई आवश्यक हुने संख्यामा स्यानिटरी प्याड उपलब्ध गराउनु पर्नेछ व्यस्था रहेकोमा पालिकाले IEMIS तथ्यांकसँग विद्यार्थी संख्या भिडाई आवश्यक स्यानिटरी प्याड उपलब्ध गराएको देखिएन । पालिकाले उल्लेखित व्यवस्थापको परिपालना गर्नुपर्दछ ।

ग) दफा ५(४) बमोजिम स्थानीय तहले विद्यालयहरुसँग समन्वय गरी विद्यालयको आवश्यकता, बजारमा प्याडको उपलब्धता, प्याड उत्पादन तथा प्रयोग गर्ने मिति, स्थानीय तह तथा विद्यालयहरुमा भण्डारण क्षमता जस्ता पक्षहरुमा ध्यान दिई त्रैमासिक, चौमासिक वा अर्धबार्षिक रुपमा वितरण गर्न सकिने व्यसव्था रहेकोमा पालिकाले २०८१ असारमा खरिद गरी एकैपटक विद्यालयलाई वितरण गरेको देखिन्छ । पालिकाले कार्यविधि बमोजिम त्रैमासिक, चौमासिक वा अर्धवार्षिक रुपमा वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्छ ।

दफा दफा ६(५) बमोजिम विद्यालयले छात्राहरुलाई उपलब्ध गराएको स्यानीटरी प्याडको अभिलेख तथा बुझिलिएको भरपाई राखुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा विद्यालहरुले छात्राहरुलाई वितरण गरेको अभिलेख तथा भरपाई राखेको पाईएन । अतः पालिकाले विद्यालयमा निकासा गरेको स्यानिटरी प्याडको खर्च विवरण र मौज्दातको अभिलेख राखुपर्दछ ।

४६ **शिक्षण सिकाइ सामग्री, डिजिटल सिकाइ सामग्रीः**

शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइबाट कार्यान्वियन हुने कार्यक्रमसँग सम्बन्धित "कार्यक्रम कार्यान्वियन पुस्तिका, आ व ०८०।८१ को क्रियाकलाप नं २.७.१३.५०मा शिक्षण सिकाइ सामग्री, तथा Lab Assistant, equipments and practical material, OJT, operation cost व्यवस्थापनका लागि कक्षा ९-१२ प्रति विद्यार्थी वार्षिक १५००० का दरले विद्यार्थी संख्या यकिन गरी प्रति विद्यार्थी लागत रकमले गुणन गरी आएको अङक बरावरको रकम विद्यालयलाई एकमुष्ठ अनुदान दिने व्यवस्था छ । साथै अनुसूची ११ मा उल्लेखित विद्यालयहरु तोकिएको मापदण्ड अनुसार संचालन भए नभएको अनुगमन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले भौ.न. ११७ मिति २०८१।०१।२० मा प्रति विद्यार्थी लागतका आधारमा सिकाई सामग्री तथा डिजिटल सिकाई व्यस्थापन अनुदान वापत जयकालिका मा. वि. मुनालवस्तीलाई रु. १८,६०,००० निकासा दिएकोमा लेखापरीक्षण अवधिसम्म खर्चको विल भरपाई पेश नभएकोले पालिकाले कार्यक्रम कार्यान्विय पुस्तिकाले तोकेको क्रियाकलापमा खर्च भएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ ।

४७ **पाठ्यपुस्तक अनुदानमा बढी निकासाः**

शिक्षा तथा मानव श्रोत विकास केन्द्रले प्रकाशन गरेको कार्यक्रम कार्यान्वियन पुस्तिका २०८०।८१ को क्रियाकलाप नं २.४.६.१. मा सार्वजनिक विद्यालयका विधार्थीहरुका लागि निशुल्क पाठ्यपुस्तक अनुदान वापत शैक्षिक सत्रको शुरुवातमै ७५ प्रतिशत अनुदान निकासा गर्ने र पाठ्यपुस्तक खरिद गरि वितरण भरपाई सहित खरिद गरेको विल भरपाई पेश गरि बाँकी २५ प्रतिशत अनुदान सोधभर्ना गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालाकाभित्र संचालनमा रहेका ३९ सार्वजनिक विद्यालयलाई निशुल्क पाठ्यपुस्तकको लागि भौ न. ९२ ११६ र २११ बाट रु ५७१२३४१ अनुदान निकासा गरेकोमा पालिका भित्रका वढी निकासा भएको विद्यालयको नमुना छनौट गरी पाठ्यपुस्तक बुझेको भरपाई परीक्षण गर्दा निकासा भन्दा कमको विल भरपाई पेश गरेकोले बढी निकासा भएको रकम रु. ४४३८५ असुल गरी संघीय संचितकोषमा दाखिला गर्नुपर्ने रु.

सि.न.	विद्यालयको नाम	निकासा रकम	वितरण भरपाई	बढी रकम
१	विद्याज्योति मा. वि. कण्ठपुर	३७५५४९	३०९६५८	११५६
२	जयकालिका मा.वि. मुनालवस्ती	३७५५४९	३६१०७६	१४४७३
३	युवक आ. वि. बकोटिया	८१५०२	७१०५१	१०४५१
५	ज्ञानज्योति मा. वि. छत्रनगर	४४५४६६	४३७९२२	७५४४
६	पशुपति जोधा प्रा.बि. सुरेन्द्रनगर	२९७९५	२४५५६	५२४२
७	ने. रा. इन्दिरा भुसाल मा.वि.	१६६००५	१६०४८६	५५१९
जम्मा				४४३८५

असुल गर्नुपर्ने	४४,३८५

४८ **छात्रबृत्तिः**

शिक्षा तथा मानव श्रोत विकास केन्द्रले प्रकाशन गरेको कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका २०८०।८१ को क्रियाकलाप नं ७.२.१.१. मा IEMIS मा प्रविष्ट तथ्याङ्कलाई सम्बन्धित विद्यालयबाट कक्षागत विद्यार्थीहरुको यथार्थ तथ्याङ्कसँग सत्यापन गराई शिक्षा अधिकृतबाट प्रमाणित गरी सोका आधारमा विद्यालयहरुलाई छात्रवृत्ति अनुदान निकासा गर्नुपर्ने र वितरण पश्चात छात्रवृत्ति वुझाएको भरपाई सम्बन्धित पालिकामा पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले IEMIS मा प्रविष्टि भएको तथ्याङ्कको आधारमा भौ.न. १०७,२०८१।०१।०३ बाट रु. १७९९२००।०० निकासा गरेको छ । IEMIS मा प्रबिष्ट भएको संख्यालाई सत्यापन नगरी अनुदान निकासा गरेको नियमसंगत देखिदैन । पालिकाले सत्यापन पश्चान निकासा दिने र सोको अनुगमन गर्नुपर्छ । निकासा दिएको विद्यालयहरुको नमुना छनौट गरी छात्रबृत्ति विवरणको श्रेस्ता परीक्षण गरेकोमा देहायका विद्यालयलाई निकाशा गरेको रकम भन्दा कम रकम खर्च भएको भरपाई पेश गरेकोले बढी निकाशा भएकव रकम रु. ५७६०० सम्बन्धित विद्यालयबाट असुल गरी संघिय संचितकोषमा दाखिला गर्नुपर्ने रु.

सि.न.	विद्यायलयको नाम	निकाशा रकम	खर्च रकम	बाँकी रकम
१	जागृति प्रा.वि. जमुनी	३३२००	३१६००	१६००
२	शारदा मा.वि.	४९६००	४८०००	१६००
३	जय कालिका मा.वि.	११५६००	१११६००	४०००
४	भवानी मा.वि.	८००००	५२०००	२८०००
५	सरस्वती आ.वि.	३३२००	२९६००	३६००
६	शिवशक्ति आ.वि.	२१२००	२०४००	८००
७	दिपज्योति मा.वि.	११०४००	९७६००	१२८००
८	ज्ञानज्योति मा.वि.	१३६४००	१३५२००	१२००
९	नेपाल राष्ट्रिय मा.वि. पडरिया	६९६००	६५६००	४०००
जम्मा		६४९२००	५९१६००	५७६००

असुल गर्नुपर्ने	५७,६००

४९ **दिवा खाजा कार्यक्रमः**

कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका २०८०।८१ को क्रियाकलाप नं २.७.११.१ मा स्थानीय तहले दिवा खाजा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा सामुदायिक विद्यालयमा प्रारम्भिक बाल विकास कक्षा देखि कक्षा ५ सम्म अध्ययनरत वालवालिकाहरुका लागि प्रति विद्यार्थी १५ का दरले विद्यालय सञ्चालन भएको दिनलाई आधार मानी विद्यालयको विद्यार्थी दैनिक हाजिरी पुस्तिकाको आधारमा निकासा दिने व्यवस्था रहेको छ । सोही बमोजिम पालिकाले ३९ विद्यालयलाई भौ.न. २२,८२,८३,११८ र २०० बाट रु.१,४०,४३,५२५ रकम निकाशा गरेकोमा नमुना छनौटका आधारमा बढी निकासा भएका विद्यालयले पेश गरेको हाजिरी पुस्तिकाको प्रतिलिपी परीक्षण गर्दा केरमेट तथा हाजिरी सच्चाइएको देखिएकोले उक्त निकासा रकम यथार्थ हो होइन एकिन गर्न सकिएन । पालिकाले यथार्थ हाजिरी विवरणका आधारमा दिवा खाजा निकासा दिनुपर्ने तथा प्रतिलिपी सच्याई माग गर्ने विद्यालयलाई जिम्मेवार बनाउनुपर्दछ।

५० **शिक्षण सिकाइ सामग्री, डिजिटल सिकाइ सामग्रीः**

शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइबाट कार्यान्वयन हुने कार्यक्रमसँग सम्बन्धित "कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका, आ व ०८०।८१ को क्रियाकलाप नं २.७.१३.५० मा प्रति विद्यार्थी लागतका आधारमा सिकाई सामग्री तथा डिजिटल सिकाई सामग्री व्यवस्थापनका लागि अनुदान दिन प्रत्येक सामुदायिक विद्यालयको वालविकास कक्षाका प्रति विद्यार्थी वार्षिक रु. ५००, कक्षा १-५ प्रति विद्यार्थी वार्षिक रु. १५० , कक्षा ६-१० प्रति विद्यार्थी वार्षिक रु. २०० र कक्षा ११-१२ प्रति विद्यार्थी वार्षिक २५० का दरले विद्यार्थी संख्या यकिन गरी प्रति विद्यार्थी लागत रकमले गुणन गरी आएको अङक बरावरको रकम विद्यालयलाई एकमुष्ठ अनुदान दिने व्यवस्था छ । पालिकाले भौ.न. ११९ मिति २०८१।०१।२३ बाट ३९ विद्यालयहरुलाई २३,४६,१५० निकासा दिएको देखिन्छ । विद्यालयले कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिकामा उल्लेख गरेका क्रियाकलापहरु विद्यालयमा आधारभूत सिकाई वातावरणको प्रबन्ध गर्न आधारभूत शिक्षा (कक्षा

१-५) मा बुक कर्नरको व्यवस्था गर्ने, गणित र पढाई सीपसँग सम्बन्धीत सन्दर्भ सामग्री प्रति कक्षा कम्तीमा १ सेट राख्ने, प्रविधिमैत्री वैकल्पिक सिकाइका लागि आवश्यक पूर्वाधारहरु, सामग्री र प्रविधिको प्रयोग गर्ने, लगायतका कार्य भए नभएकोमा पालिकाले अनुगमन गरेको देखिदैन । विद्यालयलाई अनुदान निकासा भएको रकमको सहि सदुपयोग भएको सुनिश्चित गरी आवश्यक अनुगमन गर्नेतर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

५१ **इन्टरनेट जडान अनुदान:**

शिक्षा तथा मानव श्रोत विकास केन्द्रले प्रकाशन गरेको कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका २०८०।८१ को क्रियाकलाप नं २.७.१३.१०. को ५.५ मा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिमा आधारित शिक्षण सिकाइ व्यवस्थापन गर्ने सवै सामुदायिक विद्यालयहरुमा इन्टरनेट जडान गर्ने र जडित इन्टरनेट शुल्क भुक्तानी गर्ने प्रयोजनले प्रति विद्यालय रु १२ हजार उपलब्ध गराउने र उक्त रकम इन्टरनेट जडान गर्ने, जडित इन्टरनेट शुल्क भुक्तानी गर्न खर्च गर्ने उल्लेख छ । स्थानीय तहले विद्यालयमा इन्टरनेट सुविधाको व्यवस्था तथा प्रयोगको नियमित अनुगमन गर्ने र इन्टरनेट प्रयोग गरेका विद्यालयको विवरण IEMIS मा अनिवार्य अध्यावधिक गर्न लगाउने व्यवस्था छ । पालिकाले भौ नं ५२।२०८०।०९।१३ बाट ३५ वटा विद्यालयलाई रु. ४,२०,००० अनुदान उपलव्ध गराएकोमा देहायका विद्यालयहरुमा जडान भएको प्रमाण पेश नभएकोले इन्टरनेट जडान भए नभएको एकिन गर्न सकिएन ।तसर्थ सम्वन्धित विद्यालयवाट इन्टरनेट जडान गरेको प्रमाण पालिकामा पेश गरी अनुदानको रकम सहि सदुपयोग भएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ।

सि.न.	विद्यालयको नाम	रकम
१	वीरभद्र प्रा विजमुनी	१२०००
२	दीप ज्योति मा. वि.जमुनी	१२०००
३	जनप्रिय मा. वि.शिवशक्तिपुर	१२०००
४	सरस्वति मा. वि. जमुनी	१२०००
५	भवानी मा.वि. सेमरा	१२०००
६	ने. रा. आ. वि.गोब्रपुर	१२०००
७	सरस्वती मा. वि.जगतिया	१२०००
८	शारदा मा. वि.मैनापोखर	१२०००
९	जनता आ. वि. भदोही	१२०००
१०	प्रगति आ. वि.मैनापोखर	१२०००
११	जनज्योति प्रा. वि.रामगौडी	१२०००
१२	युवक आ. वि. बकोटिया	१२०००
१३	ने. रा. मा. वि.पडरिया	१२०००
१४	विद्याज्योति मा. वि.कण्ठपुर	१२०००
१५	शक्ति आ. वि. शक्तिनगर	१२०००
१६	शिवशक्ति प्रा. वि.टेशनपुर	१२०००
जम्मा		**१९२०००**

५२ **विद्यालय सुधार योजना तथा लेखापरीक्षण अनुदानः**

विद्यालय क्षेत्र सुधार कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका २०८०।८१ को क्रियाकलाप नं २.७.१३.१० मास्थानीय तह अन्तर्गत सञ्चालित सामुदायिक विद्यालयमध्ये आधारभुत तह सञ्चालित विद्यालयहरुका लागि प्रति विद्यालय रु १० हजार र माध्यमिक तह सञ्चालित

विद्यालयहरुमा प्रति विद्यालय रु १५ हजारको दरले सामाजिक तथा आर्थिक लेखापरीक्षण शिर्षकमा एकमुष्ट अनुदान निकासा दिने व्यवस्था रहेको छ र सोहीबमोजिम विद्यालयले अन्तिम लेखापरीक्षण हुनु पूर्व नै उक्त लेखापरीक्षण कार्यसम्पन्न गरी स्थानीय तहमा प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा पालिकाले आ व ०८०।८१ मा पालिकाका ३९ विद्यालयको सामाजिक तथा आर्थिक लेखापरिक्षणको लागि भौ.न. ५२, २०८०।०९।०१३ बाट रु ४६५०००।०० निकासा गरी खर्च लेखेकोमा लेखापरीक्षण अवधिसम्म आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को विद्यालयको आर्थिक लेखापरीक्षण भई प्रतिवेदन पेश भएको देखिदैन । तसर्थ अनुदानको सही सदुपयोगको सुनिश्चितता गरिनुपर्दछ ।

५३ **विद्यालयको शौक्षिक गुणस्तर एवम कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदानः**

विद्यालय क्षेत्र सुधार कार्यक्रम कार्यान्वियन पुस्तिका २०८०।८१ को क्रियाकलाप नं २.७.१३.१३ मा विद्यायलमा शौक्षिक गुणास्तर सुदृढीकरणएवं कार्यसम्पादानमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान प्राप्त गर्न छनौट भएको विद्यालयलाई प्रति विद्यालय ६ लाख ५० हजारका दरले अनुदान दिने र उक्त अनुदानबाट विद्यालयले पाठ्यपुस्तक,सन्दर्भ सामाग्री तथा लाइब्रेरी,विज्ञान प्रयोगशाला शिक्षण सिकाईकालागि ICT ल्याब को लागि खर्च गर्ने सकिने व्यवस्था रहेको छ । उक्त सामाग्रि खरिद गर्दा सार्वजनिक खरिद ऐन नियमावली तथा विद्यालय खरिद दिग्दर्शन अनुसारका प्रक्रियाहरुपुरा गरी सामाग्री खरिद गर्ने र विल, भरपाइ, प्रमाणहरु पेश गर्नुपर्ने तथा उक्त कार्यको स्थानीय तहबाट अनुगमन गरी सोको प्रतिवेदन गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकोछ । पालिकाले मिति २०८०।०५।२१ को शिक्षा समितिको निर्णय बमोजिम निम्न ५ विद्यालयलाई अनुदान रु ३२,५०,००० दिएकोमा त्यस सम्बन्धी स्रेस्ता परीक्षण गर्दा देहायका व्यहोरा देखिएका छनः

सि.न.	भौ.न.। मिति	विद्यालयको नाम	कामको विवरण	निकासा रकम
१	१३६,२०८१।०२।११	सरस्वती नेपाल राष्ट्रिय आ.वि.	ICT ल्याब	६५००००
२	१३७,२०८१।०२।११	शारदा माध्यमिक विद्यालय	ICT ल्याब	६५००००
३	२२५,२०८१।०३।२२	सरस्वती माध्यमिक विद्यालय	विज्ञान प्रयोगशाला	६५००००
४	२२६,२०८१।०३।२२	नेपाल राष्ट्रिय माध्यमिक विद्यालय	विज्ञान प्रयोगशाला	६५००००
५	२३५,२०८१।०३।२३	इन्दिरा भुसाल माध्यमिक विद्यालय	पुस्ताकलय	६५००००
जम्मा				३२५००००

क) विद्यालय छनौटः विद्यालय क्षेत्र सुधार कार्यक्रम कार्यान्वियन पुस्तिका २०८०।८१ को क्रियाकलाप नं २.७.१३.१३ मा विद्यायलमा शौक्षिक गुणास्तर सुदृढीकरणएवं कार्यसम्पादानमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान प्राप्त गर्न विद्यालय छनौट गर्दा स्थानीय तहका सवै माध्यमिक तहले एक पटक अनुदान प्राप्त गरेको सुनिश्चित गरी उच्च विद्यार्थी संख्या भएको अनुमतिले जेष्ठता क्रममा आधारभूत विद्यालयहरुलाई अनुदान उपलब्ध गराउनुपर्नेमा माध्यमिक तहका विद्यालयहरुले एक पटक अनुदान पाएको सुनिश्चित नगरी सरस्वति आ.वि. लाई छनोट गर्नु कार्यविधि अनुसार भएको देखिदैन । साथै पालिकाले कार्यक्रमको प्रभावकारीताको मुल्याङ्कन नगरी विद्यालयलाई शिक्षण सिकाई अन्तरगत पुस्तकालय र विज्ञान प्रयोगशाला निर्माणमा अनुदान उपलब्ध गराएको छ । अत पालिकाले अनुदान उपलब्ध गराउदा तोकिएको मापदण्ड र प्राथमिकता अनुसार विद्यालय छनौट गर्नुपर्दछ ।

ख) **प्रतिवेदन पेश नभएकोः** विद्यालयले स्वीकृत प्रस्ताव अनुसारका क्रियाकलाप सञ्चालन गरी सोको अद्यावधिक प्रगति प्रतिवेदन स्थानीय तह र शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्रमा नियमित रुपमा पठाउने गरेको पाईएन । सम्बन्धित विधालयवाट कार्यक्रम सञ्चालन गरी नियमित रुपमा प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्दछ ।

ग) **बिल भन्दा बढीको भुक्तानीः** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ (५) मा सार्वजनिक निकायले सरकारी रकम खर्च गर्दा खर्चलाई प्रमाणित गर्ने विल भरपाई संलग्न गरी खर्च लेख्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले सशर्त चालु तर्फको भौ.न. २३५ मिति २०८१।०३।२३ मा इन्दिरा भुसाल मा.वि. लाई पुस्तकालय व्यवस्थापन वापतको रकम भुक्तानी गर्दा विल

रकम रु. ६,४६,१३९ पेश गरेकोमा ६,५०,००० नै भुक्तानी दिएकोले बढी भुक्तानी भएको रकम रु. ३,८६१ सम्बन्धित विद्यालयबाट असुल गरी संघीय संचितकोषमा दाखिला गर्नुपर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	३,८६१

५४ **नमूना विद्यालय विकास कार्यक्रमः**

शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइबाट कार्यान्वयन हुने कार्यक्रमसँग सम्बन्धित "कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका, आ व ०८०।८१ को क्रियाकलाप नं २.७.१३.१३ मा प्रत्येक स्थानीय तहले नमुना विधालय विकास एंव सञ्चालन निर्देशिका २०७४ मा उल्लेख भए बमोजिम अनुदान पुर्व शैक्षिक सुधार हुने क्रियाकलाप निर्धारण गरि शैक्षिक पुर्वाधारहरु छात्रावास व्यवस्थापन शैक्षिक सुसासनका न्युनतम सर्त पुरा गर्ने लगायतका प्रस्ताव पेश गर्नुपर्ने र स्थानिय तहले सम्झौता अनुरुप काम गरे नगरेको नियमित अनुगमन गरि कार्यसम्पन्न प्रगति केन्द्रमा पठाउनुपर्ने व्यवस्था छ । यस कार्यक्रम अन्तर्गत पालिकाले विद्याज्योति मा.वि. कण्ठपुरलाई ३०,००,००० को सम्झौता गरी भौ.न. १११ मिति २०८१।०१।०६ बाट रु. १५४४५१२ र भौ.न. १८१,२०८१।०३।१३ बाट रु.१५५५४८८ गरी कुल रु ३०,००,००० अनुदान दिएकोमा स्रेस्ता साथ संलग्न कागजात अनुसार देखिएका व्यहोराहरु निम्नानुसार छनः

· शिक्षक, कर्मचारी, विद्यालय सहयोगी, चालक र सुरक्षा गाड लगायतलाई तलब भत्तामा रु. २३,७०,०६० खर्च गरेकोमा सो व्यक्ति छनौट प्रक्रिया, नियुक्ती, हाजिरी जस्ता प्रमाणहरु संलग्न नगरेको ।

· वस संचालन तेल र मर्मत खर्च रु. ६१६६९९ खर्च भएकोमा सवारी लग बुक नै नराखी तेलको विलको आधारमा खर्च लेखेको र गाडी मर्मतमा दर रेट माग नगरी प्रतिस्पर्धा सिमित हुने गरी सफल मोटर सेन्टरबाट मर्मत गर्ने गरेको देखिएकोले मर्मत मितव्ययी भएको देखिएन ।

· गणित ल्याव वापत रु. १,२४,४११ एस के साइन्टिफिक सप्लायर्सबाट खरिद गरेकोमा सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८५(४) कोएक लाख रुपैयाँ भन्दा बढी रकमको सोझै खरिद गर्दा मौजुदा सूचीमा रहेका कम्तीमा तीनवटा आपूर्तिकर्ता, निर्माण व्यवसायी, परामर्शदाता वा सेवाप्रदायकबाट लिखितरुपमा दरभाउपत्र वा प्रस्ताव माग गरी खरिद गर्नु पर्नेमा सो गरेको देखिएन।

· शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइबाट कार्यान्वयन हुने कार्यक्रमसँग सम्बन्धित "कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका, आ व ०८०।८१ को क्रियाकलाप नं १.१.४.१ मा प्रत्येक सामुदायिक विद्यालयमा १ जना विद्यालय सहायक कर्मचारीका लागि मासिक रु. १३५०० का दरले १२ महिना र चाडपर्व खर्चका लागि पारिश्रमिक अनुदान उपलब्ध गराउने र नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको मासिक न्यूनतम पारिश्रमिकमा उल्लेखित रकम नपुग हुने स्थानीय तहले रकम थप गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले सोही व्यवस्था वमोजिम रकम भुक्तानी गरेको देखिन्छ । विद्याज्योति मा.वि. कण्ठपुरमा लेखापालको रुपमा कार्यरत शान्त थापालाई मासिक सशर्तबाट रु. १३,५०० र नपुग पालिका तर्फबाट थप रु. १५०० गरि १५,००० भुक्तानी भएकोमा शैक्षिक सुशासन तर्फबाट मासिक रु. १४,००० बुझेको भरपाई पेश भएकोले दोहोरो भएको श्रावण देखि पौषसम्म चाडपर्व समेत ७ महिनाको रु.९८,००० करकट्टी पछिको रु. ९७०२० सम्बन्धितबाट असुल गरी संघिय संचिकोषमा दाखिला गर्नुपर्ने रु.

विद्यालयलेउपर्युक्तानुसारको साथै अन्य विविध शिर्षकमा उक्त रकम खर्च गरेकोमा यस्तो कार्यक्रम कार्यान्वयनबाट शैक्षिक गुणस्तरमा आएको सकरात्मक उपलब्धी मूल्याङ्कन गरेको देखिएन । कार्यक्रम कार्यान्वयन शैक्षिक गुणस्तर सुधारमा केन्द्रित भई गरिनुपर्दछ ।

असुल गर्नुपर्ने	९७,०२०

५५ **उत्कृष्ट कार्य गरेका विद्यालयलाई कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदानः**

शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइबाट कार्यान्वयन हुने कार्यक्रमसँग सम्बन्धित "कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका, आ व ०८०।८१ को क्रियाकलाप नं २.७.१३.१३ मा स्थानीय तहले शैक्षिक व्यवस्थापकीय सुधार सुशाननमा उत्कृष्ठ कार्य गरेका र कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिकाको ९.२ मा उल्लेखित मापदण्ड पुरा गरेका विद्यालयलाई छनोट गरी प्रथम र द्धितिय हुने विद्यालयलाई क्रमशः तीन लाख र दुई लाख निकासा दिने र उक्त रकम विद्यालय व्यवस्थापन समितिको निर्णय अनुसार विद्यालयको आवश्यकताको आधारमा शिक्षक कर्मचारीको क्षमता विकास, अभिभावक सचेतना कार्यक्रम तथा शिक्षा, स्थलगत अध्ययन भम्रण, प्रविधियुक्त सिकाइ, छिमेकी विद्यालयसँगको अन्तरक्रिया एवम विद्यालयका मौलिक अभ्यासलाई प्राथमिकता दिने गरी खर्च गर्नुपर्ने र सोको विल भरपाई प्रतिवेदन सम्बन्धीत स्थानीय पठाउनुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यस वर्ष भौ.न. १६७ मिति २०८१।०३।१० बाट भगवती मा.वि. तिल्कनालाई

रु. ३००,००० र ज्ञानज्योति मा.वि. छत्रनगरलाई रु. २००,००० अनुदान निकासा दिएको देखिन्छ । त्यस्तै पालिकाले भौ.न. ३३४, मिति २०८१।०३।२२ मा जयकालिका मा.वि. मुनालवस्तीलाई शैक्षिक गुणस्तर सुद्धिढिकरण एवम कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान रु. २००,००० निकासा दिएकोमा लेखापरीक्षण अवधिसम्म विल भरपाई तथा प्रतिवेदन पेश नभएकोले अनुदानको सहि सदुपयोग भएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ ।

५६ **औषधी खरिदः**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८५ को उपनियम १(क) मा २५ लाख रुपैयाँसम्मको औषधीजन्य मालसामान उत्पादकले राष्ट्रिय स्तरको समाचार पत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको बिक्री मूल्यमा सोझै खरिद गर्न सकिने व्यवस्था छ। स्थानीय तहले विभिन्न फर्महरुवाट रु. २५,९८,६५९ मुल्यको औषधी तथा स्वास्थ्य उपकरण इबिडिङग तथा सोझै खरिद गरी पालीका भित्रका स्वास्थ्य चौकी तथा सामुदायिक स्वास्थ्य इकाईहरुलाई हस्तान्तरण गरी पठाएको छ । विभिन्न औषधीहरु निशुल्क वितरण गर्ने नेपाल सरकारको नीतिलाई कार्यान्वयन गर्नको लागि पालिकाले समयमै औषधी खरिद गरेको देखिदैन । खरिद भएका औषधीको माग अनुसार उपलव्धता, वितरण, उपयोगको अवस्था र मौज्दात (म्याद सकिएको, कम म्याद भएको औषधी) को स्थिति सम्वन्धमा आवश्यक विवरण प्राप्त हुन नसकेकोले खर्च र यसको उपयोगिताको यथार्थता विश्लेषण गर्न सकिएन । पालिकाले हस्तान्तरण गरेको औषधि सम्वन्धित स्वास्थ्य चौकिहरुले आफ्नो जिन्सि खातामा आम्दानी वाधि नागरिकलाई निशुल्क वितरण गरेको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ यस सम्बन्धी देखिएको व्यहोराहरु निम्नानुसार छनः

गो भौ न ।मिति	**आपूर्तिकर्ताको नाम**	**खरिद विधि**	**रकम**
सर्शत ६९,२०८०।१०।२३	सेतीदेवी मेडिसिन सप्लायर्स प्रा.लि.	ईविडिङ	११८१७७३
पालिका ११,२०८१।०२।२८	सुमित मेडिको फर्मा	ईविडिङ	८४३२१८
सर्शत १९२,२०८१।०३।१६	सुमित मेडिको फर्मा	कोटेशन	१०५२००
सर्शत २,२०८०।०६।१४	आयुर्वेद औषधी खरिद बुटवल आयुर्वेद प्रा.लि.	कोटेशन	२९९७२४
सर्शत १०९,२०८१।०१।०३	आयुर्वेद औषधी खरिद बुटवल आयुर्वेद प्रा.लि.	कोटेशन	१६८७४४
जम्मा			२५९८६५९

· औषधीको जिन्सी कितावमा आम्दानी बाँध्दा खरिद गरेको र जिल्लाबाट हस्तान्तरण भई आएको खुल्ने गरी व्यवस्थित रुपमा आम्दानी बाँध्ने नगरेको,

· औषधी खरिदका लागी लागत अनुमान तयार गर्दा स्वास्थ्य विभागको स्विकृत दररेटलाई आधार नलिई सिलबन्दी दरभाउपत्र माग गरी लागत अनुमान तयार गरेको देखिन्छ ।

· औषधी खरिद गर्दा एकमुष्ठ ईविडिङ नगरि विभिन्न समयमा कोटशन लिने गरेको,

· आयुर्वेद औषधी खरिद गरेकोमा आम्दानी बाँधी वितरण र मौज्यातको अवस्था एकिन गरी व्यवस्थित अभिलेख नराखेको,

· पालिका मातहत हस्तान्तरण गरी पठाएका औषधीहरुको सदुपयोग सम्बन्धमा अनुगमन नभएको,

तसर्थ औषधीको खरिद, आपूर्ति, दाखिला तथा खर्चको विवरण अद्यावधिक हुने गरी अभिलेख राख्ने, तोकीएको गुणस्तर अनुसारकै औषधी प्राप्त भएको नभएको एकिन गरी हस्तान्तरण तथा खरिद गरिएको औषधीको विवरण खुल्ने गरी अभिलेख राख्ने तथा आर्थिक वर्षको अन्त्यमा बांकी रहेको औषधीहरु जिम्मेवारी स्वास्थ्य सेवाबाट प्रमाणित कार्य निर्देशिका अनुसार **LMIS** मा प्रविष्ट गरि जिन्सी अभिलेख व्यवस्थित गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

५७ **स्वास्थ्यकर्मीहरुको तलबी प्रतिवेदनः**

नेपाल स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ को ७ (क) मा स्वास्थ्य चौकी तथा अस्पतालमा स्थायी दरवन्दीमा रहेका स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई तलवी प्रतिवेदन पारित गराएर मात्र तलब खर्च लेख्नु पर्ने उल्लेख छ । पालिकाले यो वर्ष स्थायी दरवन्दीमा कार्यरत ३ वटा स्वास्थ्य चौकी सहित ५ आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्र १ प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रमा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीहरुको तलवी प्रतिवेदन पारित गराई तलब खर्च लेखुपर्नेमा तलबी प्रतिवेदन पारित नगराई वार्षिक रु २,६२,८८,१४९।०१ तलब खर्च लेखेको देखिन्छ। तलबी प्रतिवेदन पारित नगरी

खर्च लेख्दा पाउने भन्दा बढी तलब भता ग्रेड भुक्तानी हुन सक्ने भएकोले ग्रेड रकम यकिन गर्न सकिएन । तसर्थ तलबी प्रतिवेदन पारित गराएर तलब भत्ता भुक्तानी गर्नुपर्दछ ।

५८ **कृषि अनुदानः**

सरकारी अनुदान रकमको वितरण, सदुपयोग सही एवं समुचित तरिकाले गरी खर्चको सार्वजनिकिरण एवं अनुगमन हुनुपर्दछ र सोको प्रभावकारीता मापन गर्ने संयन्त्र विकास गरी उत्पादन तथा उत्पादकत्वमा वृद्धि आए नआएको संवन्धमा प्रतिवेदन वनाउनु पर्दछ। साथै अनुदानमा विउ वितरण गर्दा जग्गाको स्वामीत्व हेरेर मात्र वितरण गर्नुपर्दछ। यस वर्ष संचालित केही कार्यक्रमहरु देहाय अनुसार छनः

भौनं	**विवरण**	**रकम**
४९,२०८०।०९।१२	५०% अनुदानमा विजय जातको७५०० केजि धानको वितरण	२६२५००
१९३,२०८१।०३।१७	मकै पकेट कार्यक्रमको निरन्तरता	४९०५४९
१९७,२०८१।०३।१७	५०% अनुदानमा उन्नत वीउ उपयोग अनुदान अन्तर्गत धानको विउ वितरण	६२५५००
१२६,२०८०।०६।३०	हरियो घास विस्तारको लागि घासको विउ वितरण	२७६७५०
पालिका पशु ६,२०८०।०६।१०	हरियो घास विस्तारको लागि घासको विउ वितरण	२७६७५०
जम्मा		१९३२०४९

यस सम्वन्धमा देखिएका व्यहोरा निम्नानुसार रहेका छन।

क) अनुदानको सहि सदुपयोग भए नभएको संवन्धमा अनुगमन प्रभावकारी छैन भने अनुदान पश्चातको उपलव्धी मापन गरेको छैन। अनुदानवाट प्राप्त लाभको विश्लेषण गरी आगामी दिनमा अनुदानको कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने देखिन्छ।अनुदान रकम विभिन्न तरिकावाट सानासाना कार्यक्रम वनाई वितरण गर्दा अपेक्षित प्रतिफल प्राप्त नहुने र यसले उत्पादकत्वमा समेत वृद्धि नगर्ने हुदा ठुला अनुदानका कार्यक्रम संचालन गरी कृषि पेशालाईआकर्षित गर्नुपर्ने देखिन्छ। साथै अनुगमन प्रभावकारी वनाई दोहोरो (संघ, प्रदेश तथा स्थानीय तह) परे नपरेको एकिन गरी लिखित प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने देखिन्छ।

ख) अनुदानमा ठुलो रकम खर्च भएकोमा जग्गाको स्वामित्व एकिन गरेको छैन जसले गर्दा अनुदानको वास्तविक क्षेत्रमा खर्च भइ अनुदानको सहि सदुपयोग भयो भन्न सक्ने अवस्था छैन ।

ग) पालिकाले एकै प्रकृतीका अनुदान कार्यक्रम विभिन्न वडा तथा नगरवाट सञ्चालन गरेको भएता पनी कार्यक्रममा एकरुपता भएको देखिदैन। लागत सहभागिता तथा अनुदान भुक्तानीका मापदण्ड अधिकांश वडास्तरको सिफारिसका आधारमा तयार गरी एकै प्रकारका अनुदान कार्यक्रममा पनि प्रतिस्पर्धात्मक तरिकावाट खरिद नगरी उपभोक्ताका विलका आधारमा अनुदान दिइएको छ । साथै मापदण्डमा एकरुपता नहुँदा कुनै वडामा एउटै प्रकृतीको कार्यक्रममा लागत सहभागिता र कुनै वडामा शतप्रतिशत अनुदान दिइएकोले निश्चित मापदण्ड तथा कार्यविधी तयार गरी एकमुष्ठ रुपमा प्रतिष्पर्धात्मक तवरले खरिद गरी समानता कायम हुने गरी अनुदान वितरण गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

घ) मकै पकेट कार्यक्रमको निरन्तरता अन्तर्गत अनुगमन गरेको भनि रु. १६००० भुक्तानी भएकोमा सोको अनुगमन गरेको प्रतिवेदन तथा अनुगमनको क्रममा लिएको फोटो लगायत अनुगमन भए नभएको एकिन हुन सकिएन । अनुगमनमा भएको खर्चको सुनिश्चितता हुने प्रमाण अभिलेख राख्नुपर्दछ ।

५९ **पशुजन्य औषधी खरिदः**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८५ को उपनियम १(क) मा २५ लाख रुपैयाँसम्मको औषधीजन्य मालसामान उत्पादकले राष्ट्रिय स्तरको समाचार पत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको बिक्री मूल्यमा सोझै खरिद गर्न सकिने व्यवस्था छ । पालिका पशु चालु शिर्षक तर्फ भौ.न. ३ मिति २०८०।०६।०८ मा मध्य पश्चिम एग्रो भेट सेन्टरबाट पशुजन्य औषधी रु. ६,९९,६८९ को

औषधी खरिद गरेको छ ।खरिद गरेका उक्त औषधि कुन औषधि कम्पनीबाट उत्पादन भएको हो र सोको मूल्य राष्ट्रिय पत्रपत्रिकामा प्रकाशन भएको प्रमाण पेश नभएको साथै औषधिको उत्पादन मिति, ब्याच नं र म्याद समाप्त मिति उल्लेख गरी सम्बन्धित विषय विज्ञबाट मुचुल्का उठाई राख्ने गरेको पाइएन । औषधीको खरिद, आपूर्ती, दाखिला तथा खर्चको विवरण अद्यावधिक हुने गरी अभिलेख राख्ने, तोकिएको गुणस्तर अनुसारकै औषधि प्राप्त भए नभएको यकीन गरी हस्तान्तरण तथा खरिद गरिएको औषधिको विवरण खुल्ने गरी अभिलेख राख्ने तथा आर्थिक वर्षको अन्त्यमा बांकी रहेको औषधिहरु जिम्मेवारी सारी जिन्सी अभिलेख व्यवस्थित गर्नेतर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ । साथै खरिद भएका पशु औषधीको माग अनुसार उपलव्धता, वितरण, उपयोगको अवस्था र मौज्दात (म्याद सकिएको, कम म्याद भएको औषधी) को स्थिति सम्वन्धमा आवश्यक विवरण प्राप्त हुन नसकेकोले खर्च र यसको उपयोगिताको यथार्थता विश्लेषण गर्न सकिएन ।

६० **कर चुक्ता प्रमाण पेश गर्नुपर्नेः**

सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ परिच्छेद ३ दफा १८ मा सार्वजनिक खरिद कार्यमा सहभागी हुन चाहने व्यक्ति संस्था निर्माण व्यावसाय लगायतले संस्था वा फर्म दर्ताको प्रमाणपत्र, स्थायी लेखा नम्बर वा मुल्य अभिवृद्धि कर दर्ताको प्रमाणपत्र, करचुक्ताको प्रमाणपत्र पेश गरी खरिदकार्यमा सहभागि हुनुपर्ने व्यवस्था छ । पालिका चालुको भौ.न. २४० मा जय श्री राधाकृष्ण खाद्य उद्योग बाट सिलबन्दी दरभाउपत्र द्वारा ४० क्वीनट्ल जिरा मसिनो चामल खरिद वापत रु. ३००००० रकम भुक्तानी गर्दा करचुक्ता प्रमाणपत्र पेश भएको नदेखिएकोले करचुक्ता प्रमाणपत्र पेश गरी नियमित गर्नुपर्ने रकम रु

प्रमाण पेश नगरेको	३,००,०००

६१ **भिडियो ग्राफी डकुमेन्ट पेश नभएकोः**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ परिच्छेद ४ दफा ३९ (५) मा सरकारी रकम खर्च गर्दा त्यस्तो खर्च पुष्टी गर्ने बिल भर्पाइ, प्रमाण र कागजात संलग्न गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिका चालु गो भौ न. ८३ बढैयाताल पर्यटन तथा औद्योगिक महोत्सव बापत यस बढैयाताल गाउँपालिकाबाट रु १०,००,००० भुक्तानी भएको देखिन्छ । जसमा भिडियो ग्राफी बापत आर.टि.आर ग्राफिक्स नेपाल बाँसगढी ककौरालाई विल न ३१३, १६३, ३३४ र १७० बाट रु ७७,८०० भुक्तानी भएकोमा भिडियो ग्राफी डकुमेन्ट पेश नभएकोले प्रमाण पेश गर्नुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	७७,८००

६२ **सोझै खरिदः**

सार्वजनिक खरिद नियमावलीको नियम ८५ (१) मा सोझै खरिद सम्वन्धी व्यवस्थामा सार्वजनिक निकायले १० लाख रुपैयासम्म लागत अनुमान भएको निर्माण कार्य मालसामान वा परामर्श सेवा सोझै खरिद गर्न सक्ने व्यवस्था रहेको छ । नियम १ (ख) मा एक आर्थिक वर्षमा एकै पटक वा पटक पटक गरी उल्लेखित सिमाभन्दा वढी रकमको एउटै व्यक्ती. फर्म, कम्पनी वा संस्थाबाट सोझै खरिद गर्न नसकिने व्यवस्था छ । यसरी खरिद गर्दा खरिदमा दर माग गरी प्रतिस्पर्धात्मक विधि समेत नअपनाएकोले अनियमित देखिएको रु.

भौ.न.	**व्यहोरा**	**रकम**
७४	सुनगाभा रेष्टुरेन्ट एण्ड पार्टी प्यालेसमा कार्यपालिका विभिन्न समयको बैठक तथा खाना	२५३१७६
३२०	सुनगाभा रेष्टुरेन्ट एण्ड पार्टी प्यालेसमा कार्यपालिका विभिन्न समयको बैठक तथा खाना	४९१०८१
८३७	सुनगाभा रेष्टुरेन्ट एण्ड पार्टी प्यालेसमा गाउसभाको बैठक तथा खाना	१३४२३२
८४१	सुनगाभा रेष्टुरेन्ट एण्ड पार्टी प्यालेसमा कार्यपालिकाको विभिन्न समयको बैठक तथा खाना	३४८१३५
जम्मा		**१२,२६,६२४**

अनियमित भएको	१२,२६,६२४

६३ **नर्म्सको पालना नगरेकोः**

स्थानीयतहमा सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूत गराउन एवम् सामूदायिक पूर्वाधारहरुको विकास मार्फत नागरिकको जीवनयापनमा सुधार ल्याउने उद्देश्यले स्थानीयतह भित्र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको छ। कामको लागि पारिश्रमिकमा आधारित सामुदायिक आयोजना सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि २०७७ को दफा ९ मा स्थानिय तहले आयोजना कार्यान्वयन गर्दा प्राविधिकले ड्रईङ् डिजाईन तयार गरि प्रचलित नर्म्स अनुसार रेट विश्लेषण गरि लागत अनुमान तयार गर्नुपर्ने र कार्यसम्पन्न पश्चात नापी जाँच गरि भुक्तानीको लागि सिफारिस गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले नाला खन्ने र ग्रामीण सडक निर्माण तथा मर्मत लगायतका उल्लेखित योजनाको नरम माटो खन्ने कार्यको लागि **Dolidar**को **clause 2-1.2.2** मा तराईमा प्रति घन मिटर ०.६ मेन डे राखि रु.४००.८ ले भुक्तानी दिनुपर्नेमा प्रति घन मिटर ०.७ मेन डे राखि रु. ४६७.६ का दरले लागत अनुमान तयार गरेको र भुक्तानी पनि सोही अनुरुप भएको देखिन्छ । **Dolidar**नर्म्सको प्रयोग नगरी सडक विभागको नर्म्स प्रयोग गर्दा पालिकालाई प्रति घनमिटरमा रु.६६.९का दरले थप व्ययभार परेको देखिन्छ । यसरी प्रधानमन्त्री रोजगारका देहायका योजनाहरुमा थप व्ययभार परेको रू.

भौ.न.।मिति	योजनाको नाम	कामको परिमाण (घमि)	सडकविभाग को दर	डोलिडार दर	रकम
१२३,२०८१।०१।०७	रामजानकी टोल जगतरामको घरदेखि राम लोनियाको घरसम्म छगा थारुको घरदेखि तारा परियारको घरसम्म र बनशक्ति देखि कनैलाल थारुको घरसम्मको नाला निर्माण तथा मर्मत	५६६.४	४६७.७	४००.८	३७८९२
१३३,२०८१।०२।०३	पिपरहवा कुलो हुदै भागिरथ थारुको खेतदेखि रानीपुर जोड्ने कुलो निर्माण	६३०	४६७.७	४००.८	४२१४७
१४१,२०८१।०२।१८	पहाडीपुर रबर बहादुर खड्काको घरदेखि कृष्ण क्षेत्रीको जगासम्म र तेज बहादुर पौडेलको घरदेखि मेनरोडसम्म कच्ची बाटो तथा नाला निर्माण	६०७.२०	४६७.७	४००.८	४०६२२
१५९,२०८१।०३।०५	पंचलाल नापितको प्लटदेखि १६न. टंक परियारको प्लटसम्म र हिम बहादुर सुनारको प्लटदेखि भिम बहादुर खत्रीको प्लटसम्म कुलो निर्माण	६२९.२५	४६७.७	४००.८	४२०९८
१६०,२०८१।०३।०५	शक्तिनगर हाउ थारुको घरदेखि कालुराम थारुको घरसम्म कच्ची बाटो निर्माण तथा मर्मत	५०७	४६७.७	४००.८	३३९१८
१६१,२०८१।०३।०५	ने.रा. मा.वि. देखि दक्षिण नहर हुदै वडा न २ को सिमानासम्म कच्ची बाटो निर्माण तथा मर्मत	६०२.५	४६७.७	४००.८	४०३०७
१७१,२०८१।०३।११	भण्डारीको घरदेखि फलपुर पचासा सिमाना हुदै हुलाकी सडक र पहदिपुरको बाकी बाटो निर्माण तथा मर्मत	३२९	४६७.७	४००.८	२२०१०
१७८,२०८१।०३।१३	कटहिया कुलो मर्मत राजाको खेत देखि दक्षिण सम्म कुलो तथा नाला निर्माण तथा मर्मत आयोजना	५१४.९६	४६७.७	४००.८	३४४५०
२१०,२०८१।०३।२०	चौधरी बजारदेखि गेदुवाको घरसम्म चौधरी बजारदेखि भण्डारी नालासम्म नाला र रामनगर माछा पोखरी जाने बाटो निर्माण तथा मर्मत योजना	७५०.३८	४६७.७	४००.८	५०२००
२१२,२०८१।०३।२१	भण्डारीनाला देखि खेलमैदान र गेडुवाको घरदेखि मुन्सीनाला निर्माण तथा मर्मत आयोजना	६१७.६०	४६७.७	४००.८	४१३१७
२१३,२०८१।०३।२१	दक्षिण भकारी सिमलको रुखदेखि वासगढी सिमाना सम्म बाटो र दुलोर थारुको घरदेखि इट्टा भट्ट जाने बाटो सम्म कुलो मर्मत	६१८.८५	४६७.७	४००.८	४१४०१
२१४,२०८१।०३।२१	च्यार्कुलेको घरदेखि उत्तर संचरेमाई मन्दिर र १२५ को थप प्लट देखि पश्चिम चपला नाला जाने बाटो निर्माण योजना	७७८.८३	४६७.७	४००.८	५२१०४
२१५,२०८१।०३।२१	वडा ८ स्याली बजार, बमैलीटोल र तिनकाना बाटो तथा नाला मर्मत	४९०.४	४६७.७	४००.८	३२८०८
२१७,२०८१।०३।२१	मानझुन्डी सामुदायी बनबाटिका भित्रको कच्ची बाटो निर्माण तथा मर्मत	२५३.४४	४६७.७	४००.८	१६९५५
२१८,२०८१।०३।२१	हल्लनचोक सुरेश परियारको घरदेखि तुलसी विकको घरसम्म कच्ची बाटो मर्मत योजना	२७४.९५	४६७.७	४००.८	१८३९४
२१९,२०८१।०३।२१	वडा न. ५ मुन्नुरामको घरदेखि पश्चिम नहरसम्म र फुलबारी डोडरैया नाला मर्मत	८१६.७३	४६७.७	४००.८	५४६४०
२२०,२०८१।०३।२१	केशव गुरुङको प्लटदेखि पश्चिम वेलको रुखसम्म होम बहादुर खत्रीको घरदेखि जग्दम्बिका मन्दिर बाटो सम्म र प्लट देखि पश्चिम जाने बाटो निर्माण तथा मर्मत	६६६.७५	४६७.७	४००.८	४०६०५

	योजना				
जम्मा					६४१८६८

अनियमित भएको	६,४१,८६८

६४ **प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमः**

स्थानीयतहमा सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूत गराउन एवम् सामूदायिक पूर्वाधारहरुको विकास मार्फत नागरिकको जीवनयापनमा सुधार ल्याउने उद्देश्यले स्थानीय तह भित्र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको छ । यस कार्यक्रम व्यवस्थित रुपमा सञ्चालनका लागि प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७५ तयार गरेको छ । यस कार्यक्रम अन्तर्गत पालिका ९ वटा वडा कार्यालय रहेकोमा ९ वटै वडामा १७ योजनाहरु सञ्चालन गरी १५३३ सुचिकृत बेरोजगार मध्ये यस वर्ष ८४ जनालाई औसत १०० दिनले ८४०० दिन रोजगारी उपलब्ध गराई रु. ५१,९३,७०० श्रमिक ज्याला खर्च गरेको छ । पालिकाका नियमित योजना र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गतका योजना छनौट गर्दा योजना छनौटको आधार नखुलाएकोले दोहोरो परे नपरेको सम्बन्धमा स्पष्ट हुन सकिएन। योजनामा दोहोरो नहुने गरी योजना छनौट गरी कार्यान्वियन गर्नुपर्दछ। उक्त खर्चवाट लक्षित वर्गमा अल्पकालीन रोजगारी सृजना भए तापनि कामको दीगोपना तथा दीर्घकालीन रोजगारी सिर्जना भएको देखिदैन ।

६५ **गरिबी निवारणको लागि लघु उधम संचालनः**

गरिवी निवारणको लागि लघु उद्यम कार्यक्रम निर्देशिका २०७७ को दफा ३९ (४) मा सामान विक्रीवाट प्राप्त रकम तालिम सम्पन्न भएपछि शाखा/कार्यलयले तोकेको राजस्व खातामा दाखिला गर्नुपर्ने, विक्री हुन नसकेको सामान विक्रीको लागि कोशेली घर वा अन्य विकल्प खोज्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले निम्नानुसारको सीप विकास तालिम संचालन गरी सोको अभिलेख राखि आयआर्जन गरेको देखिएन । साथै विभिन्न तालिम कार्यक्रममा प्रयोग हुने कच्चा पदार्थहरुको सम्बन्धमा एकरुपता नदेखिएकोले तालिमको प्रकृति र अवधिको आधारमा सूचकहरु निर्धारण गरी कच्चा पदार्थमा हुने खर्चलाई व्यवस्थित गर्नुपर्ने देखिन्छ। साथै तालिममा उत्पादित सामानको व्यवस्थित अभिलेख राखी त्यस्ता उत्पादनहरु प्रशिक्षण अवधिभित्रै परल मुल्यको पचास प्रतिशत मुल्यमा सहभागीलाई विक्री गर्नुपर्ने विक्रीवाट प्राप्त रकम तालिम सम्पन्न भएपछि राजस्व खातामा दाखिला गर्नुपर्ने, विक्री हुन नसकेको सामान विक्रीको लागि कोशेली घर वा अन्य विकल्प खोज्नुपर्ने व्यवस्था भएकोमा दुना टपरी हाते होजियारी सीप विकास तालिमबाट उत्पादित सामानको अभिलेख राखि आयआर्जन गरेको देखिएन । निर्देशिकामा भएको व्यवस्था वमोजिम तालिममा उत्पादित सामान विक्री वितरण वा प्रचार प्रसारका लागि कोसेली घर, सौगात गृह, विक्री कक्ष वा प्रदर्शनी स्थलमा पठाउनेतर्फ ध्यान दिनुपर्छ ।

भौ.न.।मिति	विवरण	रकम
६५,२०८०।१०।१७	गरिवी निवारणको लागि लद्यु उद्यम मार्फत नया लद्यु उद्यमी सिर्जना गर्ने कार्यक्रम	१९२८१५
१३०,२०८१।०२।०२	गरिवी निवारणको लागि लद्यु उद्यम विकास अन्तर्गत दुना टपरी सीप विकास तालिम	११३९५५
१६४,२०८१।०३।०५	गरिवी निवारणको लागि हाते होजियारी सीप विकास तालिम र व्यवसाय तालिम संचालन	१८११६५
जम्मा		**४८७९३५**

६६ **सामाजिक सुरक्षा**

पालिकामा चालु आर्थिक वर्षमा सामाजिक सुरक्षा तर्फ जम्मा रु २१,२४,४५,३४१ निकासा भएकोमा रु २१,२४,३६,००० खर्च भएको र रु ४८,९७,००० फिर्ता गर्नुपर्नेमा रु.४१,९५,२१५ मात्र फिर्ता गरेको देखिन्छ। फिर्ता गर्न बाकी रु. ७,०१,७६६ मध्ये सिटिजन बैकको रु ४,३७,१२६ हिमालयन बैकको रु २,४४,६४० र साइन रेसुङ्गा बैकको रु २०,००० रकम सम्बन्धित बैंकबाट फिर्ता गरी संघिय संचितकोषमा दाखिला गरेको प्रमाण पेश गर्नुपर्ने रु

प्रमाण पेश नगरेको	७,०१,७६६

६७ **सामाजिक सुरक्षा सम्वन्धमा देखिएका अन्य व्यहोरा देहाय बमोजिम छन।**

६७.१ **अनुगमन तथा निरीक्षण सम्बन्धी व्यवस्था-** सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ को दफा २७(३) मा सामाजिक सुरक्षा कार्यकमलाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चलान गर्न नियमित रुपमा अनुगमनको व्यवस्था गरेको छ। सो बमोजिम पालिकाले कसैले दोहोरो हुनेगरी र सरकारी सुविधा लिने व्यक्तिले भत्ता लिए नलिएको सम्बन्धमा अनुगमन गरी प्रतिवेदन दिएको देखिएन। सामाजिक सुरक्षा भत्ताको दुरुपयोग हुन नदिन पालिका स्तरीय अनुगमन संयत्रलाई प्रभावकारी बनाउँदै तोकिए बमोजिम भत्ता वितरण र लगत अधावधिक गर्ने कार्यमा विशेष ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ । कार्यविधिले गरेको व्यवस्था अनुसार सुरक्षा भत्ता वितरण कार्य प्रक्रियाको नियमित अनुगमन तथा निरीक्षण गरिनु पर्दछ।

६७.२ **सार्वजनिक सुनुवाई -** गाउँपालिकाको वडा समितिले प्रत्येक चौमासिकमा कम्तिमा एकपटक सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम सम्बन्धमा सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने र सार्वजनिक सुनुवाईबाट प्राप्त गुनासा तथा सुझावहरु मध्ये आफुले सम्बोधन गर्न नसकिने खालका सुझाव तथा गुनासाहरु सम्बोधनका लागि स्थानीय तह कार्यालयमा पठाउनुपर्ने व्यवस्था छ। गाउँपालिकाको कुनै पनि वडा समितिले यस सम्बन्धमा नागरिक सुनुवाईको कार्यक्रम सञ्चालन गरेको पाइएन। गाँउपालिकाले यस तर्फ ध्यान दिई वास्तविक लाभग्राहीको अभिलेख अध्यावधिक गर्नुपर्दछ।

६८ राजश्व परामर्श समिति

स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा ६५ मा राजश्व परामर्श को लागि एक स्थानीय राजश्व परामर्श समिति सम्वन्धी व्यवस्था रहेको छ। उक्त समितिको काम कर्तव्य तथा अधिकार अन्तर्गत राजश्व सम्वन्धि आवश्यक कानूनको तर्जुमा संशोधन परिमार्जन र सो को परिपालनाका सम्वन्धमा आवश्यक परामर्श दिने राजश्वको स्रोत दायरा तथा दर समेतको विश्लेषण गरी आगामी आर्थिक वर्षमा प्राप्त हुन सक्ने राजश्वको बिश्लेषण गरी सो सम्वन्धमा अनुमान गरी राजश्वका दर र क्षेत्र तोक्ने लगायतका कार्यहरु उल्लेख छ। राजश्व परामर्श समितिको बैठक बसी नीतिगत छलफल भएतापनि तथ्यगत विश्लेषण सहित राजश्वको अनुमान गरेको पाइएन।अत नियमानुसार आफ्नो कार्य प्रभावकारी रुपमा पुरा गर्नुपर्दछ।

६९ सेवा प्रवाह र आम्दानी

पालिकाले नाता प्रमाणित, घरबाटो सिफारिस, व्यक्तिगत घटना दर्ता सिफारिस लगायतको दस्तुर नगदी रसिदबाट संकलन गरेकोमा के कति संख्यामा उक्त सेवाहरु प्रवाह गर्यो भन्ने खुल्ने सेवा प्रवाहको विवरण तयार गरी पेश गर्न नसकेको कारण सेवा प्रवाह र संकलित राजश्व भिडान गर्न सकिएन । सेवा प्रवाहको विवरण तयार गर्ने परिपाटी तर्फ पालिकाको ध्यान जानुपर्ने देखिन्छ ।

७० राजश्व अभिलेख

नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानमा स्वीकृत लेखाढाँचामा वित्तिय विवरण सम्वन्धी आवश्यक आर्थिक विवरण तयार गरी लेखापरीक्षणको क्रममा पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। पालिकाले करदाता वा सेवाग्राहीबाट प्राप्त हुने राजस्वको सम्वन्धित आय शिर्षक जनाइ कम्प्युटरमा अभिलेख राखेतापनि राजश्व जम्माको बैंक दाखिला भौचरको आधारमा म ले प फारम नं. 212 राजस्व आम्दानीको दैनिक गोश्वरा खाता र मलेप फा नं 213 को राजश्व अम्दानी बैक नगदी किताव तोकिए बमोजिमको ढाँचामा तयार गरी लेखाङ्कन गर्नुपर्नेमा सो कार्य गरेको पाइएन जसले गर्दा रसिदगत र शीर्षकगत आम्दानी भिडान गर्न सकिएन । अत नियमानुसार खाता तयार गरी राजश्व श्रेस्ता तयार गर्नुपर्दछ।

७१ घर वहाल कर

स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा अनुसार पालिका क्षेत्रभित्र कुनै पनि व्यक्ति वा संस्था वा निकायले घर पसल ग्यारेज गोदाम टहरा सेड कारखाना जग्गा वा पोखरी पूरै वा आशिंक रुपमा बहालमा दिएमा घर जग्गा बहाल कर लगाइने र असुल उपर हुने व्यवस्था गरेको छ । पालिकाले घर बहाल कर बापत यस वर्ष रु १३,९३,५४२ संकलन गरेको देखिन्छ तर वहाल कर सम्वन्धमा घर धुरी सर्वेक्षण मार्फत तथ्याङ्क अद्यावधिक गरी करको दायरा अभिबृद्धि गर्नुपर्नेमा सो गरेको पाईएन ।अत नियमानुसार अभिलेख राखी कर उठाउने प्रकृयालाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

व्यवसाय कर - स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ५८ मा पालिकाले आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्र रहेका विभिन्न व्यवसाय गर्ने व्यक्तिबाट व्यवसाय कर उठाउनूपर्ने व्यवस्था रहेको छ । यस वर्ष पालिकाले व्यवसाय कर शिर्षकमा रु २९,११,६५१ संकलन गरेतापनि पालिकाको क्षेत्रभित्र रहेका व्यवसायीहरुको अभिलेख अध्यावधिक समेत गरेको छैन । जसबाट पालिकाले संकलन गरेको व्यवसाय कर यथार्थ मन्न सक्ने अवस्था छैन । तसर्थ पालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र सञ्चालनमा रहेका सम्पूर्ण व्यवसायीको अद्यावधिक अभिलेख राखी करको दायराभित्र ल्याउनु पर्दछ ।

मनोरञ्जन कर : स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ६४ बमोजिम सिनेमा, भिडियो हल, सांस्कृतिक प्रदर्शन हल, संगित, थियटर, मनोरञ्जन, प्रदर्शन स्थल, ऐतिहासिक स्थलको प्रवेश शूल्कमा कर लिनुपर्ने व्यवस्था छ। आर्थिक वर्ष २०८०।८१ मा पालिकाले यस शीर्षकमा कुनै रकम संकलन गरेको देखिएन। यस पालिकाको क्षेत्र भित्रवाट उठ्नु पर्ने मनोरञ्जन कर एकिन गरी असुल गर्नुपर्दछ ।

ईट्टा व्यवसायीः स्थानीय तहले आफ्नो कार्यक्षेत्रमा रहेका विभिन्न व्यवसायीलाई दर्ता गर्न प्रोत्साहन गरी बार्षिक रुपमा संस्था दर्ता नविकरण गरेर मात्र कार्य गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्नेमा पालिका क्षेत्रमा विभिन्न इट्टा व्यवसायीहरु रहेकोमा पालिकामा कुनै पनि इट्टा व्यवसायी दर्ता भएको देखिएन। जनताको जनजीवनमा प्रत्यक्ष असर पार्ने इट्टा व्यवसायीलाई पालिकाले दर्ता गर्न लगाई करको दायरामा ल्याउनुपर्दछ ।

७२ **यन्त्र उपकरण सञ्चालन**

पालिकामा रहेका यन्त्र उपकरण सञ्चालन उल्लेख गरी पालिकाले इन्धन, चालक पारिश्रमिक, मर्मत वापत गरेको खर्च र सञ्चालन वापतको आय निम्नानुसार रहेको छ । पालिकाले आफ्नो स्वामीत्वमा रहेका उपकरणहरु सञ्चालन अवधि, स्थान तथा भाडामा लिने व्यक्ति वा फर्मको नामनामेसी समेत खुल्ने गरी अभिलेख राखेको देखिएन भने उपकरणहरु सञ्चालनको अवधि र समय देखिने गरी कुनै विद्युतिय वा म्यानुअल अभिलेख पनि राखेको देखिएन । उपकरण पालिका आफैले सञ्चालन गर्ने र भाडामा सञ्चालन गर्ने सम्बन्धी कुनै कार्यविधि तयार नगरेको कारण पालिकाका पदाधिकारीहरुको मौखिक निर्देशनबाट पनि सञ्चालन हुने गरेको पाइयो । यसरी सञ्चालन हुँदा यन्त्र उपकरण सञ्चालन व्यवस्थित हुन सकेको देखिएन भने प्राप्त आय प्रति विश्वस्त हुन सक्ने अवस्था समेत छैन । तसर्थः पालिकाको उपकरणहरु मार्फत प्रदान गरिने सेवा वा सञ्चालनको आय र व्यय व्यवस्थित रुपमा पारदर्शी तवरले अभिलेख राख्नु पर्दछ । यस्ता उपकरण सञ्चालन गर्दा लागत लाभ समेत विश्लेषण समेत गर्नुपर्दछ ।

क्र.सं.	सामानको विवरण	इन्धन लागत	जनशक्ति लागत	मर्मत लागत	आय	खर्च	वचत
१.	भ्याकुलोडर	नखुलेको	नखुलेको	नखुलेको	नखुलेको	नखुलेको	नखुलेको
२.	एम्वुलेन्स २	नखुलेको	नखुलेको	नखुलेको	नखुलेको	नखुलेको	नखुलेको
३.	भाइब्रेटर रोलर १	नखुलेको	नखुलेको	नखुलेको	नखुलेको	नखुलेको	नखुलेको
४.	ट्रिपर १	नखुलेको	नखुलेको	नखुलेको	नखुलेको	नखुलेको	नखुलेको

७३ **आयको अनुमान र प्राप्ति**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आयसमेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ।पालिकाले आव २०८०।८१ मा आन्तरिक आयतर्फ मालपोत, कर, सेवा शुल्क, दस्तुर लगायत शिर्षकबाट देहाय बमोजिमको अनुमानित राजश्व र असुलीको विवरण पेश गरेको छ।आम्दानीका अन्य स्रोतको पहिचान गरी आन्तरिक आय अभिवृद्धि तर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

क्रस	शिर्षक नं	शिर्षक	अनुमानित रु	संकलित रु
१	११३१३	सम्पती कर	१,००,००,०००	१२,१२,२६०
२	११३१४	भुमिकर/मालपोत	५,००,००,०००	६१,९०,६५१
३	११३१५	घरजग्गारजिष्ट्रेशन दस्तुर	०.००	१,०३,७६५
४	११३१७	वहाल कर	१,००,००,०००	१३,९३,५४२
५	११३१९	अन्य अचलसम्पत्तीमा लाग्ने अन्य कर	०.००	७,४२५
६	११४५१	सवारी साधनकर (साना सवारी)	७९,९०,०००	६,०००
७	११४५२	पुर्वाधारसेवाको उपयोगमा लाग्ने कर	०.००	१,२००
८	११६११	व्यवसायलेभुक्तानी गर्ने	०.००	४,९००
९	११६३१	कृषि तथापशुजन्य व्यावसायिक कारोवारमा कर	१०,००,०००	५,३०,४४०
१०	११६९१	अन्य कर	५०,००,०००	२,८१,०४१
११	१४१५१	सरकारीसम्पत्तीको वहालबाट प्राप्त आय	५०,००,०००	१,२००
१२	१४१९१	पर्यटनशुल्क	२५,००,०००	०.००
१३	१४२१३	अन्यबिक्रीबाट प्राप्त रकम	०.००	१५,१२,२००
१४	१४२१९	अन्य सेवाशुल्क तथा बिक्री	०.००	३७,२००
१५	१४२२१	न्यायिकदस्तूर	१५,००,०००	१०,४३०
१६	१४२२४	परीक्षाशुल्क	२,००,०००	४,७१,३००
१७	१४२४२	नक्सापासदस्तुर	२५,००,०००	३,६२,०२८
१८	१४२४३	सिफारिशदस्तुर	७,५०,००,०००	१,२९,४३,२१९
१९	१४२४४	व्यक्तिगतघटना दर्ता दस्तुर	२५,००,०००	५,१७,६००
२०	१४२४५	नाताप्रमाणित दस्तुर	२,५०,००,०००	१,०२,१७०
२१	१४२४९	अन्यदस्तुर	४०,००,०००	१२,५८,१२०
२२	१४२६२	विद्युतसम्बन्धी दस्तुर	०.००	३००.००
२३	१४२६५	अन्यक्षेत्रको आय	०.००	३५,५२५
२४	१४३११	न्यायिकदण्ड, जरिवाना र जफत	०.००	६००.००
२५	१४३१२	प्रशासनिकदण्ड, जरिवाना र जफत	२६,३०,९३२	६,५१,४७८
२६	१४५२९	अन्यराजस्व	१,५०,००,०००	१०,४१,३९७
२७	१४६११	व्यवसाय कर	१,००,००,०००	२९,११,६५१
२८	१५१११	बेरूजू	१,००,०००	१,६१,८१०

७४ **बढैयाताल माछापोखरी ठेक्काः** पालिकाले बढैयातालमा माछापोखरीको ठेक्का लगाई आय आर्जन गर्न सक्ने भएतापनि विभिन्न व्यवहारिक कारण देखाउँदै ठेक्का लगाएको पाइएन। सम्भाव्य आन्तरिक स्रोतहरुको पहिचान गरी ठेक्का लगाउने तर्फ पालिकाको ध्यान जानुपर्दछ ।

किस्ता प्राप्त नभएकोः बढैयाताल गाउँपालिका वडा नं ६ मैनापोखर स्थित पोखरा तालमा माछा पाली मार्ने ठेक्काको लागि पालिकाले नरेन्द्र कुमार चौधरीसँग मिति २०७९/७/२९ मा ३ बर्षको लागि बार्षिक रु १,२७,५०१ प्राप्त गर्ने गरी रु ३,८२,५०३ को सम्झौता गरेकोमा सम्झौता बमोजिम यो आर्थिक बर्षमा ठेक्का प्राप्तकर्ताले पालिकालाई बुझाउनु पर्ने रु १,२७,५०१ बुझाएको देखिएन । तसर्थ उक्त रकम प्रचलित कानून बमोजिम असुल गर्नुपर्ने रु

असुल गर्नुपर्ने	१,२७,५०१

७५ **मूल्य अभिवृद्धि कर**

पालिकाले वडा कार्यालय परिसरको काठ वन कार्यालयबाट छपान मूल्याङ्कन भइ लिलाम बढाबढ भै रु १०,८९,००० मा ठेक्का लागेकोमा सो मा लाग्ने मूल्य अभिवृद्धि कर रु १,४१,५७० मध्ये रु ९५,६९० मिति २०८०।७।२२ मा दाखिला गरेको भएतापनि रु ४५,८८० बाँकी रहेको देखिन्छ । उक्त मूल्य अभिवृद्धि कर असुल गरी सम्बन्धीत राजस्व खातामा दाखिला गर्नुपर्ने रु

असुल गर्नुपर्ने	४५,८८०

अनुसूचीहरू

अनुसूची - १

आर्थिक कारोबारको स्थिति

आर्थिक बर्ष: २०८०/८१

कार्यालय र स्थान : बढैयाताल गाउँपालिका, बर्दिया , बढैयाताल गाउँपालिका , बर्दिया

पद	नाम	कार्यकाल सुरु मिति	कार्यकाल समाप्त मिति
कार्यालय प्रमुख	अर्जुन सुवेदी	२०८०-७-१९	हाल सम्म कार्यरत
लेखा प्रमुख	नारायाण राज त्रिपाठी	२०७८-४-१	हाल सम्म कार्यरत

बेरुजु वर्गीकरण:

असूल गर्नुपर्ने	अनियमित भएको	प्रमाणका कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा पेश्की
३,२४४,०७५	२,३५३,९८२	३,१११,७१०	०	०	३०७,९४७
				प्रारम्भिक प्रतिवेदनबाट देखिएको बेरुजू रु.	९,०१७,७१४
				प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर फछ्यौंट गरी संपरीक्षण भएको रकम रु.	०
				संपरीक्षणबाट थप भएको बेरुजू रु.	०
				लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा कायम बेरुजू रु.	९,०१७,७१४

स्थानीय तह :

गत बर्षको जिम्मेवारी		१०६५७०५२२	
आम्दानी		खर्च	
संघीय सरकारबाट अनुदान	४१०११०८३८	चालु खर्च	३८०२५३९९४
प्रदेश सरकारबाट अनुदान	३०५७६९५७	पूँजीगत खर्च	२५४८१३०००
राजश्व बाँडफाँट	११९४८२९९४	वित्तीय/अन्य व्यवस्था	२५०६०३५६३
आन्तरिक आय	३१७४९४५३		
अन्य आय	२५५५३७०९३		
कुल आय	८४७४५७३३५	कुल खर्च	८८५६७०५५७
बाँकी मौज्दात		६८३५७३००	

अनुसूची - २

सुझाव

स्थानीय तहहरूद्वारा प्रदान गरिने सेवालाई छिटो, सरल, सुलभ र गुणस्तरीय बनाई स्थानीय जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन यस स्थानीय तहले कानुन तथा नीति निर्माण, साधन स्रोतको प्रभावकारी परिचालन, विकास प्रशासन, राजस्व परिचालन, नियमित सेवा प्रवाह, आर्थिक प्रशासन लगायतका विषयमा तपसिल अनुसारका सुधार गर्नुपर्दछः

- वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकम सम्बन्धित मार्गदर्शनमा तोकिएबमोजिम विनियोजनमा कुशलता, कार्यान्वयनमा दक्षता र अपेक्षित नतिजा प्राप्त हुने गरी बजेट विनियोजन गरी समयमै पारित गर्नुपर्दछ ।
- आन्तरिक आयका क्षेत्रहरू पहिचान गरी आन्तरिक आय वृद्धि गर्नुपर्दछ । कार्ययोजना तयार गरी विगतका आय बक्यौता असुल गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- नेपालको संविधानको धारा ५९ को उपधारा ७ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको बजेट घाटा व्यवस्थापन तथा अन्य वित्तीय अनुशासन सम्बन्धी व्यवस्था संघीय कानुन बमोजिम हुने उल्लेख भएकोमा स्थानीय तहले यस सम्बन्धी कानुन निर्माण गर्दा संघीय कानुनसँग सामाञ्जस्यता कायम नगरेकोले यसमा सुधार हुनुपर्दछ ।
- स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको सुविधा सम्बन्धी ऐन अनुसार मात्र पदाधिकारीलाई तोकिएको सुविधा व्यवस्था गर्नुपर्दछ । निर्वाचित हुने पद बाहेक राज्यकोषबाट तलव सुविधा बेहोर्ने गरी नियुक्त हुने सबै पदमा योग्यता र मापदण्ड तोकिनुपर्दछ ।
- स्थानिय सेवा ऐन र नियम अनुसार सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा सङ्गठन संरचना निर्माण गरी स्थायी पद सिर्जना, पद दर्ता र पदपूर्ति गरी कर्मचारी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ ।
- भौगोलिक अवस्था, स्रोतको उपलब्धता, सेवा प्रवाहको अवस्थासमेतका आधारमा कानुन बमोजिम जनशक्ति व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ । पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गरी कार्यसम्पादनमा प्रभावकारिता ल्याउन प्रशिक्षण तथा तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- अनुदान दिने विषय, क्षेत्र, वर्ग, समूहबारे कानुनबाट नै स्पष्ट गरी अन्तिम प्रयोगकर्तालाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने तथा उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि हुने गरी अनुदान प्रदान गर्नुपर्दछ । अति विपन्न र न्यून आय वर्गलाई सेवामा पहुँच दिन प्रदान गरिने सुविधा सोही वर्गमा पुगेको सुनिश्चित गर्न सो प्राप्त गर्नेको विवरण सार्वजनिकीकरण गर्नुपर्दछ ।
- व्यावसायिक प्रकृतिको संस्थाहरूलाई पुँजीगत अनुदान प्रदान गर्दा लाभग्राहीले प्राप्त गर्ने लाभको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ । यस्ता संस्थाहरु विघटन भएमा बाँकी सम्पत्ति लगानीको अनुपातमा फिर्ता हुने सुनिश्चितता हुन पर्दछ । यस्तो निर्माण व्यक्तिगत स्वामित्व रहेको जग्गा वा सम्पत्तिमा गरिनु हुँदैन ।
- एउटै प्रकृतिको काममा समेत लागत अनुमान टुक्र्याई सोझै खरिद गर्ने, पूर्वानुमान गर्न सकिने अवस्थामा पनि लागत अनुमान यथार्थपरक तवरले तयार नगरी भेरिएसनबाट थप कार्य गराउने प्रवृत्तिमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।
- खरिद सम्झौताको निर्धारित समयमा ठेक्काको काम सम्पन्न गर्नुपर्दछ । म्याद थप कार्यलाई वस्तुनिष्ठ र तथ्यमा आधारित बनाउनुपर्दछ । निर्माण व्यवसायी वा उपभोक्ताबाट भएको निर्माण कार्यको विस्तृत विवरण देखिने गरी तोकिएको ढाँचामा अभिलेख राख्नुपर्दछ ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८(५) बमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही बनाउन सार्वजनिक तथा सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाइ गर्नुपर्दछ ।
- स्थानीय तहले आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही मापदण्डका आधारमा आर्थिक सहायता वितरण गरी प्राप्त गर्नेको नाम सार्वजनिक गर्नुपर्दछ। त्यसैगरी अनुत्पादक र वितरणमुखी कार्यक्रममा गरिने खर्च घटाउनुपर्दछ ।
- आधारभूत तथा माध्यमिक तहका विद्यालयहरूमा प्रचलित नियमले तोकेअनुसार शिक्षक विद्यार्थी अनुपातको आधारमा शिक्षक संख्या कायम गरी बढी भएका शिक्षकहरू समायोजन गर्नुपर्दछ ।
- एकीकृत शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा रहेका विद्यार्थी संख्याको आधारमा दिवा खाजा, छात्रवृत्ति, पाठ्यपुस्तक र अन्य अनुदान रकम विद्यालयलाई निकासा दिनुपर्दछ ।
- बजेट तर्जुमा पूर्व नै अनुमान गर्न सकिने शीर्षकमा समेत अर्थ विविध वा अबण्डामा बजेट राख्ने र वर्षान्तमा रकमान्तर गरी खर्च गर्ने परिपाटी नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

- पूर्व तयारीका कार्य सम्पन्न भएका आयोजनामा मात्र बजेट विनियोजन गर्नुपर्दछ । स्रोतको सुनिश्चितताबेगरका कार्यक्रम/आयोजनामा आगामी वर्षको लागि दायित्व सिर्जना गरी भुक्तानी बाँकी राख्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।
- कार्यालय तथा अस्पताल भवन, सडक, सिँचाइ, खानेपानी जस्ता आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्दा स्पेसिफिकेशनले तोकेको संख्यामा निर्माण सामग्रीहरूको गुणस्तर परीक्षण गराउनुपर्दछ। साथै रनिङ्ग बिलसाथ गुणस्तर परीक्षण प्रतिवेदन संलग्न गरेर भुक्तानी दिनुपर्दछ ।
- जटिल प्रविधि तथा उपकरणको प्रयोग हुने निर्माण कार्य र सामग्री खरिद गर्ने कार्य समेत उपभोक्ता समितिबाट गराएकोले सोमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।
- कृषि, पशु, सहकारी संस्था लगायतलाई विभिन्न प्रयोजनमा अनुदान उपलब्ध गराउँदा किसानको सूचीकरण, वर्गीकरण, परिचयपत्रको व्यवस्था गरी तीनै तहको समन्वयमा दोहोरो नपर्ने व्यवस्था गर्दै एकीकृत विद्युतीय अभिलेख राखी वितरण गर्नुपर्दछ । नाफामूलक संस्थालाई अनुदान वितरण गर्नु हुँदैन ।
- सहकारी तथा गरिबी सम्बन्धी व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (कोपोमिस) तथा विद्यमान सहकारी ऐन तथा नियमको आधारमा सहकारी संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण गरी उक्त ऐन नियम अनुसार सञ्चालन भए नभएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ ।
- आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यविधि तयार गरी कार्यसम्पादनलाई मितव्ययी, पारदर्शी र व्यवस्थित गर्नुपर्दछ । अन्तिम लेखापरीक्षण अगावै आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी सोबाट देखिएका बेहोरा जिम्मेवार व्यक्तिले फर्स्यौट गर्नुपर्दछ ।
- वित्तीय अनुशासन कायम गर्न लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको सार्वजनिकीकरण तथा बेरुजु फर्स्यौटको कानुनी व्यवस्था एवं संयन्त्र तय गरिनुपर्दछ । लेखा समितिको कार्यसञ्चालन सम्बन्धी कानुन तर्जुमा गरी सो समितिलाई प्रभावकारी बनाई बेरुजु फर्स्यौट कार्यलाई व्यवस्थित बनाउनुपर्दछ ।
- सरकारी पेश्की बाँकी रहेकालाई सार्वजनिक पदमा नियुक्ति नगर्ने तथा निर्वाचित हुने पदको हकमा उम्मेदवार हुन वञ्चित गर्ने एवं म्याद नाघेको पेश्कीको विवरण सार्वजनिक निकायले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ७ दिनभित्र सार्वजनिकीकरण गर्ने कानुनी व्यवस्था हुनुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा असुल गर्नुपर्ने बेरुजु कायम रहेकोमा सो फर्स्यौट नगरुञ्जेल वृत्ति विकासमा रोक्का गर्ने तथा नयाँ नियुक्ति नहुने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा बेरुजु कायम भएमा सो व्यक्तिलाई उक्त बेरुजुबारे समयमै जानकारी गराउनुपर्ने र जानकारी नगराउने कर्मचारी उपर विभागीय कारबाही गर्ने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- जिन्सी सामग्री, यन्त्र उपकरण तथा औजारहरु आवश्यकता र औचित्यका आधारमा खरिद गरी उपयोगको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ । मौज्दातमा रहेका यन्त्र, उपकरण र औजार मर्मत सम्भार गरी उपयोग हुन नसक्ने अवस्था एकीन गरेर मात्र खरिद गर्नुपर्दछ ।
- जुनसुकै तरिकाले प्राप्त गरेको जिन्सी एवं सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख अनिवार्य रूपमा सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (पाम्स) मा अभिलेख राख्नुपर्दछ ।
- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा २९ अनुसार कार्यालयको जनशक्तिले गर्न नसक्ने कामको लागि मात्र परामर्श सेवा खरिद गरी परामर्शदाता माथिको निर्भरता कम गर्नु पर्दछ । तयार गरिएका विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन लगायतका प्रतिवेदनहरू क्रमिक रुपले कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।
- सरकारी डिजिटल सेवाहरूको गुणस्तर, पहुँच र विश्वसनीयता बढाउन सेवा स्तर सम्झौता तथा गोपनीयता सम्झौता अनिवार्य गर्नुपर्दछ । एकै प्रकारको कामको लागि निकायगतरूपमा अलग - अलग सूचना प्रविधि प्रणाली खरिद गर्ने कार्यमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ ।
- सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता लागि नागरिक सचेतना वृद्धि कार्यक्रम गर्नुका साथै नागरिकबाट पृष्ठपोषण प्राप्त गर्ने विधि अवलम्बन गर्नुपर्दछ । समयको उपलव्धता एवं सेवा खरिद गर्ने सामर्थ्य सहितको सेवा प्रवाह तय गरिनुपर्दछ ।
- सेवाग्राही समेतको योगदानमा आधारित रही विभिन्न कोषको स्थापना भएकोमा यस्ता कोषको रकम खर्च गर्दा सेवाग्राहीको हित संरक्षण भएको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ ।